

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadása Budapesten megjelent minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György cs. k. egyet. könyvtárban Bécsben, I. Stefansplatz Nr. 6

JAKAB ÖDÖN.

SZÉKELY HISTÓRIÁK

Ára füzve 1 forint. RAJZOKKAL. Diskótésben 2 frt.

Tartalom: Mit csinált örömeben Darkó Dénes. — Hová lett a Gál Sándor kenyeré. — A huszár. — Miért állott meg az atófalvi alsó malomkerék. — Az adórjani méhek. — Az eltemetett gyűrű. — A Keszeg Imre pásztorsága. — A beteg asszony útja. — Hogyan került kapu a Szabó Lőrincz kertjére. — Mire jó egy idegen sírhalom.

A németországi gyógyszerészeti társulatok által megvizsgált és kitűnő alkalmazhatóságát végezt a magas cs. kir. magyarországi helytartóság által engedélyezett.

Köszvényvászor

mindenféle köszvény, csúsz, rheuma, szagatás, mell-, gerincfájdalmak, keresztcsontfájás (Hexenschuss), lábköszvény stb. ellen.

Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős erejű 2 forint 10 kr.

Dr. Hufeland híres orvos gyógytani műveiben így szól: Két baj létezik, melyek ellen a gyógytan haszontalan kutatott eddig gyógyszerrel bár szer után, e bajok a fejtűz és köszvény. Ezeknek óvására a könyvnyászor által fellelve van.

Dr. BURON PÁRISI ALTALÁNOS SEB-TAPASZA

mindenféle sebek, gennyedések és dagasztatok ellen. — Egy kőcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb kőcsög 35 kr. Postán küldve 10 kral több. Valóban Pesten egyedül csak TÖRÖK JÓZSEF ur gyógyszer-tárában, király-utca 7. sz. — Debreczenben: Rothschneck ur gyógyszer-tárában. — Mohácsban: Jézusvárosi Károly. — Kolozsvárt: Wolf és Hiltz gyógyszereseknél. — Egert: Köllner gyógyszeresnél. — Szegeden: Weigler György és Kovács gyógyszer. — Temesváron: Jöhr és Tarcsay gyógyszeres. — Nagyváradon: Molnár gyógyszer. — Pécsen: Facher. — Nagyszombat: Schneider. — Székesfehérváron: Diehala Gy. — Gyöngyösön: Votary gyógyszer. — Szigetváron: Ehrenfeld W. — Miskolcra: Ujházy gyogy. — Kassa: Aschwig gyógyszer. — Brassó: Kugler. — Arad: Tócsa és Társ. — Oradea: Knoblauch gyógyszer. — Udvídek: Grossier per gyógyszer.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

kiadásában Budapesten megjelent minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György császár királyi egyetemi könyvtáránál Bécsben I. Stefansplatz Nr. 6.

PULSZKY FERENCZ

ÉLETEM ÉS KOROM.

SZERZŐ FÉNYNYOMATU ARCZKÉPEVEL.

KÉT KÖTET. MÁSODIK KIADÁS. Ára füzve 5 frt.

ELSŐ KÖTET TARTALMA:

A forradalom előtt: Bevezetés. — Gyermekek, iskolai évek (1814—1832). Olaszországi út (1833). — Jurátusi korom (1834—1835). Sáros vármegye és külföld (1835—1836). — Mezei élet. Követelésztás (1837—1839). — Országgyűlés (1839—1840). — A büntető törvénykönyv-javaslat szerkesztése (1840—1843). — Az 1843—1844-iki országgyűlés. — Údvarlás és házasság. — Házi élet és a forradalom előjelei (1846—1847).

A forradalom alatt: Bevezetés. — Az 1847-iki országgyűlés (novembertől február végeig). — A forradalom Bécsben s Pesten (február 24-dikétől márczius 20-dikáig). — A közszendbizottság (márczius 16-dikától április 13-dikáig). — Pesti és bécsi viszonyok (április közepétől június végeig). — A reactio nyitlabb fellépése (júliustól szeptemberig). — A forradalom kezdete (szeptember). — A bécsi forradalom (október). — A schwechati csata. — Kiküldetése külföldre (december vége — január kezdete). — Páris (január közepétől márczius kezdetéig). — London (márcziustól októberig). — A catastropha (augusztustól októberig). — Gróf Teleki László levelei (áprilistól szeptemberig). — Gróf Bathányi Kázmér hivatalos levelei (május 14-dikétől július 14-dikig).

MÁSODIK KÖTET TARTALMA:

Számkivétel alatt Amerikában és Angolországban: Előszó. — Bevezetés. — Az emigráció. — Kossuth Kiutahában. — A bellebezés vége, Kossuth Angolországban. — Kossuth Amerikában. — Körút Amerikában. — Angolország s Amerika. — Angol barátaink. — Angol szokások és sajtóságok. — Az olasz háború. — Levelezés Deákka. — A magyar képzők és ragoka szanszkrit nyelvészeti rendszer világában.

Számkivétel alatt Olaszországban: Bevezetés. — Olaszország állapota 1860-ban. — Meghasonlítás közttem s Kossuth közt. — Összeütközésem Kossuthal. — Olasz és magyar viszonyok. — Levelek a számkivételből báró Kemény Zsigmondhoz. — Aspron onto. — Mazzini. — Az olasz egyes alkotói. — Turin és Flórencz. — Az idegvek Flórenczben. — Műgyűjtemények, múzeumok, művészek. — A porosz háború. — Hazajöttem. — Függelék: Levelek a «Daily News»-hoz 1862. augusztusban szeptemberben.

Eredeti gyári védjeggyel ellátott

befőttes hólyagpapiros

különösen alkalmas befőttes üvegek bekötésére, mint számos év óta, ez időnyre is legjutányosabb gyári áron kapható

POSNER KÁROLY LAJOS

papir- és íróeszköz cs. kir. udvari szállítónál. 10097

Kapható mind. jobb illatszer-tárban.

CALDERONI ÉS TÁRSA

látászereszek Budapesten

váci-utca 30. és kis hid-utca 8.

ajánlanak nagy választékban és jutányos áron szemüvegek, orrcsüptetők- és lorgnetteket, látócsöveket és kettős tábori látócsöveket, göröcsöket, higany- és aneroid-légnyommérőket, hőmérőket, folyadékmérőket stb.

Árjegyzékek bérmentve küldetnek. 1497

Kapható mind. jobb illatszer-tárban.

EREDETI KELETI RÓZSATEJ

(Original orientalische Rosenmilch)

A börnek rögtön, nem pedig hosszabb használat után, gyöngéd, vakított fehér, fiatal, üde színezetet ad, mint ez semmi egyéb szer által nem érhető; a májfórtokat, szepiát, pörönségeket, bőrtájkát, ráncokat, vörösséget, napégést, s a bor minden kivirágzását, valamint minden sárga vagy barna bőrszint azonnal eltávolít, s egyformán alkalmas minden testrésze 1 frt.

Balsamina - szappan hozzá, a 30 krajczár.

TANNINGENE.

Egyetlen legjobb, ólommentes, jóillatú mellett ártalmatlan, azonnal hatással bíró hajfestő szer minden színű hajra, különösen pedig sötét és fehér hajra (szakál és szemöldök is), melyek egyszeri használat mellett is ugyanazon hibátlan, fényes, tetszés szerinti szőke, barna vagy fekete fiatalos természetű színt vissza nyeri, melylyel megőzülés előtt bírtak, és melylyel sem szappannal mosdás, sem gőzfürdő el nem enyészít. Ezen így kímélően alkalmas a hajfestő szer vörös és kedvezőtlen színű hajfestésére, melyeknek ezáltal minden tetszés szerinti szép, természetes színt kell nyerniök; a 2 frt 50 kr.

E különlegességek elkülönítve vannak megvizsgálva, törvényesen védve, és azokat kezeség mellett határozottan ártalmatlannak, valódi minőségben szállítja a készítő 1027

Czerny Antal J. (Russ Károly utódja)
Külföldi nyolcsz kiállításán. — Raktárak a következő győzelem-tárlakban: Budapesten: Török J. király-utca 12. továbbá Stupa Calvin-ter és Telkesy (Buda). Komárom: Kirchner, a szerezéshez. Debreczen: dr. Rótschneck. Miskolc: dr. Herz. Kassa: Wandraschek. Temesvár: Turcsay György. Szeged: Barcsay. Gyulafehérvár: Fröhlich, valamint sok más jövevű gyógyszer-tárban és illatszerkereskedésben. — Sürgősen kérjük azonban a gyártmányokat pontosan megnevezni, ha az en, Czerny Antal J. nével ellátott védjeggyel viselkednek; különben ugyanazon név alatt lesznek a kereskedésbe hozva, melyek egészen hatás nélküliek. — Kimerítő tervezeteket összes különlegességeimről kívánatra ingyen és bérmentve küldök. Névezetint hátkoromban a következő, saját gyártású sziketek figyelemre méltó: haj-halcszon, Eau Miraculeuse, hólygpor, Eau de Lavande, Hercegnő-víz, confiteria-spirit, szárvíz, fogpor, pipere-zappan, Brillantine, Cold-Cream, Glycerin-rosza-creme, fejtörpavíz, Eau de Cologne, Extraits d'odor (60 fajta), hólygporok, ércszeszia, aranyoske-víz, tanningen-kenőcs, pirosló, hajolajok; továbbá gyomor-likörök, malata-conserve, sötét-por, tinta-eszencia, lakk és bérmentartó szerek, stb. stb. — Egyenesen a gyárhoz intézett, 4 frt-tól többet kitévő megrendelések, a legelőnyösebben szállítanak; nagyobb megrendeléseknél még ezenkívül engedmény. (Lásd a tervezetet.) — Kérem e hirdetést előforduló szükség esetéből megírni, miután az csak ritkán jelenik meg.

MAITI R. TRIESTEN.

ZORD IDŐ.

TÖRTÉNETI REGÉNY.

Irta

KEMÉNY ZSIGMOND

Három kötet.

Második kiadás.

Ára füzve 3 frt.

HAZAI IPAR

RIGLER JÓZSEF EDE

budapesti gyártelepének legújabb készítményei

ADRIA

Humorisztikus levélpapír,

a „Bolond Istók” és „Borszem Jankó” című humorisztikus életrajzok alakjaival.

Ezeket kívül ajánlom szintén saját készítményű sárgás angol modoru „Stuart” vagy franciaia modoru szines levélpapiraikat jelvényekkel u. m. Pusztai élet, Hangjegy és Virágposta címűeket vagy pedig jelvények nélkül, melyek szintén nagy választékban kaphatók belvárosi raktárban

kecskeméti utca 13-dik szám alatt.

Árjegyzékek kívánatra bérmentve. 1490

Gyártelep: VI. rózsza-utca. 55. sugárutól jobbra.

26-IK SZÁM. 1884. BUDAPEST, JUNIUS 29. XXXI. ÉVFOLYAM.

Előfizetők pótlataik: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre ... 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 2 frt. / félévre ... 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 3 frt. / félévre ... 3 • Külföldi előfizetőknek a postaiak megváltozott viteldij is csatolandó.

WESSELÉNYI MIKLÓS ARCZKÉPE

1848-BÓL

Egy emlék 1848-ból: b. Wesselényi Miklósé, akkori (s talán valamennyi között) leghibebb arczképe, mely a nagy agitátort (kit Kemény Zsigmond O'Connellhez hasonlít) s az 1834-ki erdélyi ellenzék vezérét, majd a szabadság vértanuját, élte alkonyán, szeme világát már elvesztve, ábrázolja.

A fekete hályog, mely a világgosság és szabadság bajnokának látását örökejbe borította, külsőleg nem látszik meg szeme tiszta tükörén. Csak keze aláírásának rendetlen s egyenes sort nem tartó betűi — s fejének magasra emelt állása (mintha tekintetével a napot keresné), sejtetik, hogy — vak.

Mily ember! mily daliás, bajnoki alak! A szenvedés nem törhette meg derekát, ép oly kevésé, mint lelkét.

Arczképet, nem ónnal vagy ecsettel, hanem íróttal, soha sem rajzoltak találobbat és jellemzőbet, mint Wesselényi Miklósról rajzolt Kemény Zsigmond a «Két Wesselényi» című remek tanulmányában.

«Wesselényi nem rendkívül magas, de mégis herkulesi alak volt. Apja leginkább a középkor lovagjai közé illt volna be; ő pedig a régi görög világba: midőn Theseus a sziklát fölemelte, hogy alóla kivegye az ősi kardot, megküzdendő a hydrával, midőn Angias aklát kellett egy éj alatt kitisztítania, midőn a kalandoknak kevésbé volt regényes, mint erőfeszítő természeté.

«Az erőfeszítés vala Wesselényi jelleme az anyagi és szellemi munkásságban.

«Testalkata megmutatá, hogy nála ez nem ostentatio, hanem létegi szükség, vérmérséki igény volt.

«Képzelnék olvasóim egy magas termetet, oly széles vállakkal és oly emelkedett, erős és kidülő mellel, hogy e miatt a test

BÁRO WESSELÉNYI MIKLÓS 1848-BAN.

maga csak középnagyágának látszik, és hossza az átmérő miatt aránytalanul sokat veszít. Képzeld a legtömörebb, rövid és izmóktól dagadó nyakat, mely a csend és a szenvedélyek perczében egyaránt hátra van szegve, mintha a világot szüntelen fenyegetné s megrohanni, ledönteni készülne. E három kitűnő rész, t. i. a szirterős váll, mell és a visszazeggett bikanyak teszik Wesselényi torzóján a jellemzőt. Izmos karjai a nagy és nem arisztokratikus kezekkel, továbbá az örökös lovaglás miatt befelé görbedt, ugynevezett karikálással, kiegészítik a torzó kinyomatát, a nélkül, hogy emelnék. Alig lehet meglepőbb és jelentékenyebb arcz a Wesselényi-nyéni; de ott is minden vonal, minden izom, minden szín- és érzés-árny, a parancsoló, a követelő, a küzdőni vágyó lélek bélyegét hordja magán s az arczkifejezés öszszegen a dacz lát-szik uralkodó hajlamlanak.

«Csak az antik szobrokon, csak a görög művészet félisteni maradványain találhatni gyakran oly homlokokra, melyek azonkívül, hogy szélesek és jól botozottak, igen kitűnnek annál fogva, mert a homlok elő-része föl van emelkedve és a szemüregeket mélyen veti be. Ily érdekes s a régi világban különösen szépnek tartott sajátságú volt a Wesselényi homloka, melyen az alsó párkány a vakszemektől kezdve a szemöldök összetalálkozásáig oly magas volt, hogy hozzá hasonlót még soha sem láttam.

«A figyelő tehetség orgánjai vannak-e azon helyeken, mint a koponyatan hósei állítják? — nem tartozik rám. De annyi bizonyos, hogy Wesselényi Miklós a vad nepek kimeríthetetlen ügyességével tudott figyelni, és tüzes, barna, jelentékeny szemei a tigris-szemek erőlyével mélyedtek a tárgyra, melyeket gyűlöl, keresett vagy megtalált.

«Orra erős tövű és szokatlanul tág nyílású volt. Mikor indulatba jött, orrlyukai kifeszültek, mozogtak s mint a nemes vőru lovaké, mélyen, gyorsan és teljesen lélekzettek.

«Álla csak kevéssel volt keskenyebb mint a Széchenyié — s erős akaratot árult el, valamint lángoló szeme, lihegő orra és nagy redőkhöz volt homloka erős szenvedélyeket.

«Arcszíne verhenyes, luja és szakála sötét gesztenye, pördült bajusza sárgás volt.

«Öltözetén bizonyos keresettség látszott; haját égette és gondosan göndörgette.

«Az orozslán-hangon kívül alig van dörögőbb és mélyebb, mint az övé volt, de aránylag igen kevés fokig változott s inkább sivár és velőig ható erős, mint kellemes volt. Beszéde gyakran oly lepeggő vala, hogy az egyes szóttagok külön hullámokban gyűrűztek föl, s a szenvedélyek leghevesb kitörései közt sem vált annyira gyorsra, hogy nagy és hosszas intenziók ne jussanak azon kedvelt vagy erőlyes szavak számára, melyekkel hatni vagy rémiteni akart.

«Wesselényi külsejét lerajzolván: szellemének léteget is ismerik olvasóim.

«Szónoklatában a méltóság, nehézkesség és az üres pipere voltak egyítve. Sokszor ugyanazon beszédének egy része gránit darab, melyet a titánok hajgálhatnának egymásra, míg a többi rész a közönséges eszmei hosszadalmas kiszélesítéséből és csekély érdekű fejtegetésekből, vagy keleti szódagályból s melegség nélküli páthoszból állanak. Vannak ragyogó kivételek, melyek e megjegyzésemet megczafolják; de véleményem szerint Wesselényi soha nem mondott oly beszédet, hol a fényes tulajdonok közül legalább a nehézkesség ki ne ríjjon, mint viszont soha sem szállt oly alá, hogy szónoklatában a méltóság hiányozzék.»

Ime ily képet rajzol Wesselényiről Kemény Zsigmond, egyik legbensőbb barátja, egyike

azoknak, kik őt legjobban ismerték s legjobban megfigyelték.

Az arczkép, melyet mi róla bemutatunk, mint említők, 1848-ból való, s abban a helyzetben ábrázolja őt, midőn — vakon, más által vezetve, kemény botra támaszkodva, az erdélyi országg, ülés terembe lépett, de akkor elhagyva a vezető kart s lazán fogva kezébe botját, hátra szegott nyakával s kidülesztett mellével még egyszer fölemelte harsogó szavát — mely azt a termet 1834-ben annyszor megreszkettette vala — s mennydörögve kiáltá ki az uniót.

Hatása meg egyszer az volt, a mi régen; vagy talán még nagyobb, mert nem támasztván ellenekét semmi oldalról, csak zavartalan lelkesedést ébresztett.

Oh nagy napok! oh nagy emberek! A törpe jelen megdöbbenve néz vissza rátok, mint a késő utókor a mondavilág óriásaira!

— á —

JEFTE LEÁNYA.

(Bírák XI, 29—40.)

Ne hívjátok engem szép réti virágok,
S ti cédrusok ott fenn s zengő madarak!
Áldásomat esdem, könnyezve, reátok,
De jobb, ha e szív itt magára marad.
Jöttére tavasznak minden virul, éled,
Öröm, mosoly, údv és fény árja ragyog;
Csupán nekem oly bús, kietlen az élet —
Jaj, én a halálnak mátkája vagyok!

Járok Gileádban, a völgyben, a bércezen,
Hol balzsamos ír és fris gyógyfű terem;
De fáj szívem itt is, gyógyulni nem érzem,
Siromban is ott léssz, tiós szerelem!
Énnékem oly édes, szép lesz a sir álma,
Órökre virul ott én szűz koszorúm;
Álmomba szövődik e szív ideálja
S mosolygva köszöntöm, nem ily szomorun.

Jertek, ti leányok a végbucsuozóra:
Játék, szerelem, dal: Isten veletek!
Ifjúkori társim, immár át az óra,
Tíetek az élet, én halni megyek.
S majd tűzve siromra évente virágot:
Ne sirjatok értem, dalt zengjen az ajk.
Itt hagyni ezerszer, honért, a világot:
Oh ez, mit e szív még ott lenn is ohajt!

SÁNTHA KÁROLY.

A Z I R Á S.

Oh örök ifjúságú arczok,
Még rajtatok szűz hamv pirul,
Még vívjátok az örök harcokat
A rozsossal, lankadatlanul.
Zsuzsánna édes borzadálya,
Hogy a búvós habokba lép,
S a buja vén tüzet zihála,
Esengve kéjes birtokára:
Oly régi s most is úde kép.

Pásztorkirály, királyi költő,
Betsábe lába elbűvölt,
Bűnbánatod könyekre keltő
S te Abszolomád bűnhődő!
Két összefolyt árny: Támár, Amnon
Suhan el szemeim előtt.
A mámor pihegését hallom,
A esők rózsája ég az ajkon,
Mint ezer . . . ezer év előtt.

S te nagy király, a bölcsék bölése,
Ki bolond fölvel, egy helyett
Hogy kényét ezer asszony töltse,
A papuschások őse lett;
Te az Énekek énekében
Álmodva kéjes álmokat,
Búvós tavaszt csillogtatsz nékem
— Mért hogy énnyem elhulla régen —
Hol gyönyör, illat, dal fakad!

S Mózes, az óriási kőszál,
Dicső feje felhőbe vész,
Sámson, hön csüggve Deliláján,
A vér lobog s alszik az ész.
A kéjnek rózsás kelyhe tárva,
A szív megszedül illatán
S a szív, mint piciny bogárka,
A himpóral az agyba szállva
Gyilkol, mint ezer év után.

És mindenik, a kicsiny, a nagy
Minden ízben oly való:
Mint fehér-izzón ha megolvadt
Érezet kilüktet a kohó.
Ember: keltét a vágy ragadja,
Szíve dobban, gyűlöl, szeret,
Mint mi, ő is érzi rája,
S a vér, mely erőt buzdítja,
Most is piros, gyarló, meleg.

S a legendák búvós kódéből
Az ember sugárzik felém.
Ábrándos tűz lobog szemén föl,
A nagyság lángja ég fejen.
Mégmérhetetlen szeretettel
Világokat ölelvé át,
Mig ő meghal kínos keresztén,
Megifjodás reménye rezzen
A szívb: új életet át.

És gyermek-szívvvel hogy lapoztam
Szomorú, szép történetét,
Könnyű s imádság közt haboztam,
Imát majd sirva rebegek.
Most . . . ajkamon egy kérdés reszket:
Ha nem esalt a sejtő beszéd,
S a szív a sirban is érezhet,
Nem fáj Neked, hogy a keresztet
Ertünk — hiába viseléd —?

LIPCESEY ÁDÁM.

EGY VÉRES LAP A VÁLASZTÁSOK TÖRTÉNETÉBŐL.

Nagy-Kálló városa mindig híres volt restaurációiról, de az 1836-diki ezek között is olyan, melynek külön lapot szentelnek a krónikák, mert három hétig volt utána a piaci nagy kerekas kut vize ihatatlan piros.

Ma már, ha egy fő- vagy alispán kezébe ragadja a megyei mindenbátóság, lassanként egész rendén betölti a még üresen álló tiszt-ségeket s azután szépen megvannak együtt, nem ármánykodnak, nem agyarkodnak egymásra, Kain és Ábel harcát sem indítják egymás ellen, sőt kölcsönösen igyekeznek minél izmosabbra nevelni azt a törzset, melynek terbelyes árnyékában «jó nekik», mint Péter apostolnak a Tábor hegyén.

Milyen boldog idők ezek azokhoz képest, mikor még a familiák olyan kiterjedtek voltak, hogy kettő is jutott belőlük egy-egy jelöltségre. 1836-ban a Kállay-familia szaporodott föl annyira, hogy ketten mérközték meg a szabolcsi alispánságot. Valóságos Montecchi- és Capuletti-harcz, Rántzauak vetélkedése paprikás alföldi kiadásban.

Kállay Gergely és Kállay Péter állott egymással szemben a nevezetes időben, mikor a választások krónikája egy oly lappal volt gazdagulandó, melyre négyszáz áldozatul esett halottnak vére irta fel az ősi megyei élelem egy tanulságos, de szomorú emlékeztető epizódját. Azóta sok heves küzdelmet látott az ország végigzajlani, de egy sem volt gyászos részletekben oly gazdag, mint a kállói nagy restauráció, melynek az időben oly nevezetes pörét csak a forradalomnak világraszóló színjátéka volt képes háttérbe szorítva lassanként elfeledtetni.

Aztán a kortések is! . . . Hova lettek, hej, azok a borizú hangu, vedlett bajszos telivér-alakok, kiket a Tóth Kálmán Borbócsa oly tökéletes kinyomatban adott vissza, a mint kerek kulacsokkal oldalukon, derekuk körül a rátekerített karikással sorban kérdeztették a jövő-menőket: «Ki a vivát?» Látta-e ma valaki a Kubinyiak és Kárászok nagyhirű népszónokait, énekelve a «Rózsá mellett szép a piros tulipán»-t s ka-

gyertyát a tartóból, mikor a francia gouvernante mit sem sejtve kalimpálta mellette a «Szűz imáját». Az asszonyok felsikoltottak, az urak röhögtek, mademaiselle pedig természetesen még aznap felmondott, összepakkolt s másnap már ijedve vitte a delezsáncz Páris felé, hol elvívte jó hírünket a világ valamennyi Tissot-jának.

És Kállay Péter házában folyt a bor, kaczagott a hegedű. A semlyeni oláhok, kucsmák mellé tüzött tarka tollaikkal, italtól lebirva heveredtek végig a tágas udvaron. Dehogy engedtek volna ki őket a világ valamennyi kincsért is egész addig, míg az urna mellé nem kellett járulniok. Megbecsülték, etették, itatták, míg csak az álmom le nem ragasztotta közös szempilláikat, a mikor aztán nem ébredtek föl már a kapu sűrű döngetésére sem. Nem volt, a ki feleletet adjon Borbély Miska dörgő hangjára, a mint üvöltve kiáltott be:

«Gyere ki Gazi, ha van bátorságod. Magyar embernek nem szokott a kapuja zárva lenni!»

S hej de soknak lett örök álma, hogy nem ébredt fel attól a kiáltástól!

Ott álltak, mondom, könyökig felgyürközve a Petneházy fiúk, ott a Patayak és Kálmánczyak. A deli, sugár Farkas Imre, ki csak azelőtt pár nappal röpítette haza menyasszonyát páratlan négyesen, vad tüzzel forgatta cifra nyelvű somfa-fokosát, míg Vitéz Péter alig pelyhedző arczáról gözölgő nehéz fővel törülgette a csorgó izzadságot.

És mindegyiküknek élén Borbély Miska járt-kelt, lótot és futott, tüzelve az amugy is nekirugaszkodott korteshadát, s neki feszítve herkulesi vállait Kállay Péter kapujának, míg a kerítés recsegeve dobbant az egymást követő ütések alatt. Bent a kivilágított ablakokon át gyonyosan sipította az öreg Mói klarinetje a Péter-pártiak kedvencz kortesnótáját.

E perczben valaki hírül hozta, hogy oda át, a nagy piac felől, megtámadták a Kállay Gergely portáját, botokkal verték szét falait, pénzt, ruhát, ezüstnéműt ablakon át kihajigáltak, a nehéz dunnák tollait szétfosztva szelnek esztették, csirének, majorságnak nyakát tekerték ki; foly a lecsapolt bor, mint a patak, jámbor jószágok szétrebbenve bitangolnak a nagy utcán, nincs a ki hazahajtsa, a bérés megkötözve fekszik a padláson, gyermekek sirnak, asszonyok ájdonoznak, még a drága zongora is, melyet csak minapában hozottak Bécsből, forgácsokra hasítva hever az udvaron s Kállay Péter emberei gulyást főznek a meggyújtott tüzenél.

Nosza rajta, szaladjon mindenki a merre tud, ha kedves az élete. Nem lesz itt ma pardon senkinek. S az ittas tömeg, mely Kállay Péter kapuját elálta, zavart kuszaltságban mozdult meg, meg újra összekeveredett, nem találva menekvő utat a véres szomjas embergörgetegből.

Azok odafönn ezalatt fejcsét kerítették s azal kezdtek feszíteni a kemény sásfát. Az értetlen zivajjból ki-kihangzott Borbély Miska kevély és gunyos kiáltása: «Ej, ej Gazi, eresz be no! Ugy éljek, csak egy pohár bort akarunk irtáni veletek.» És egyre nőtt, egyre kavargott a sötétben koválygók tömege, ordítva, káromolva, lökdösődve és fenyegetőzve. Nehányan öszsenyomatva, hörögve adták ki a lelköket. Izsony és rémület kiáltása hangzott itt is, ott is, mire a vadabbak még jobban neki szilajodtak. Az utolsó perczben egy végső recsenéssel engedett a kapu s egész hosszában zuhant be szörnyű robajjal az udvar közepére, hol Kállay Gáspár ép akkor huzatta nyárára a meggyújtott rőzse felett a levágot innepi ökröt. Egy-kettő megbottlott a közelebb állók közül a földre terült kapufelben. Gondolt is valaki velők! Menten öszsetörtök az utánok nyomulók, s azután ment, özönlött a többi magától, még az is, a ki nem akart. Nem volt választása csak a véres és vérnélküli halál között.

Azok, kik még győzték a Péter emberei közül s földrészezen nem heverték szanaszét, élükön Kállay Gáspár, közéjük vágta a dühögő áradatnak. Huszonkettő hateraz ellen! A többinek egyéb dolga volt. Ott szedte az árokba gurult, sárban meghengergett ezüstpénzt a Gergelyék földig rombolt portáján. Jöttek volna segítségül, de uj rémület szelgette földhöz lábaikat. Eszak felől az ég pirosani kezdett, rekedten kondult meg a református templom harangja. A város égett!

Egy nádfedel-tenger állott a pattogó szikrákkal szemben. Eszeveszett örvögés ragálva fogott el mindenkit. A tűz és vér állattá bősztette az embert. Senki sem ismert senkit. Mindenki ellenség volt.

Forgách grófot egy visszillás csoport szét akarta tépni; Degenfeld gróf, ki akkor tette le dsidási egyenruháját, hogy nászát ünnepelje a már nem fiatal, de mesés gazdagság hirében álló özvegy Becknével, Magyarország mostani miniszterelnökének anyósával, a toronyba menekült a vérszemre kapott tömeg elől, ott segített az öreg Petáknak felverni a vészharangot. «Gyere le, te parasztróf!» kiáltottak fel neki a Kállay Gergely emberei.

Petneházy, Patay és Kálmánczy lemosták a csorgó vért sebekből a piaci kút nál s a síkság szele a harmadik határig ragadta az öszseomlott úszkóknak forró pernyét. A két Kállay-udvarból kő kövön nem maradt, egyenlővé lettek a földdel s a nagy piaci kutban háromszáz hullá vere itta be a vizet egy rakáson, egymás felett, egy cheopsi gúlája a 48 előtti Magyarország művelődésének.

Mi lett a szörnyű harc felbujtóiból — ma már kevesen tudják bizonyosan. Börtönben senyvedtek sokáig, elfeledve, de a hosszán elhuzódott pör véget csak egy érte meg közülök. A nemzet nagy tisztulásának napja nem süttött be rostélyos, szűk ablakaikon át lelkóknak iratlan, és es vad renetegébe. Patay, kit Kálló felgyújtásával vádoltak, talán a vad sulya miatt, talán feltámadt lelkiuradálai következtében, agyonlőtte magát. A dráma többi szereplői közül egyedül a fényezőzőnek, Borbély Miskának sikerült még egyidőre kikerülnie a büntető igazságot kezét. Neki még jutott ideje később megtánczoltatni pörén az egri kanonokot a czigány asszonyval. De ez az utolsó stikljje végre utána is betette az ajtót, — az egri vár börtöne ajtaját tudniillik. S a kinek sújtásos, fesszes magyar nadrágja soha sem volt elég szűk, sem pedig a világ elég tág, annak most egyszerre kezdett a nadrág igen tág, a világ pedig átköztől szűk lenni.

S bizony-bizony meg is halálozott ebben a kegyetlen betegségben!

VÁRNAI B. SÁNDOR.

ABESSZINIAI KÉPEK.

A szudáni háboru alatt gyakran emlegették Abessziniát, Kelet-Afrika e magas hegyesorok által alkotott fellegvárát, melynek félművelt, de harcziás és Egyiptom irányában régi ellen-szenyvel viseltető népe sokkal nagyobb, de némi tekintetben gyengébb szomszédjára törhessen s felhasználva annak zavarát, tartományai egy részét, különösen valami kis tengerpartot szerzhessen meg magának. Massawah városa, a Vörös-tenger egyik kiváló kikötője, folytonosan fenyegetett állapotban volt a szudáni hadjárat alatt s valószerű, hogy még sokáig ugy lesz. Nem tartjuk azért fölöslegesnek az alkalommal e nevezetes kis országra vonatkozólag néhány képet bemutatni.

Abessziniá, hogy átalánosságban is szől-junk róla valamit s megkíméljük olvasóinkat, hogy e különben meglehetősen ismert afrikai tartományról kiadott művek felmelyükéhez folyamodjunk, jelentékenyen nagyobb, mint a magyar korona tartományai, azaz: 410,200 négyszög mérőföld; lakosainak száma azonban, bár egyes helyeken túlnépesség uralkodik, a sok kopár hegyes vidék miatt alig haladja meg a három milliót. Egy kis síkságot kivéve, mely azonban ezere méternél magasabban fekszik a tenger sime felett, a tartomány általában hegyes és igen sok olyan hegyescsuca van, mely a 4000 méter magasoktól jelentékenyen felülhaladja s melyet emélfogva a mi szélességi fokunk alatt már örök hó borítana. E nagy, szakgatótt havasok, a fensík számos szakadékaival s a hegy-lánczok szélesely kanyargása, ez ország nagy részének igen festői és érdekes külsőt adnak. Nagyobb folyói nincsenek, de a patakok, me-

II. JÁNOS KIRÁLY PALOTÁJA ADOVÁBAN.

II. JÁNOS, ABESSZINIAI KIRÁLY.

II. JÁNOS KIRÁLY TRÓNUSÁN.

A KORONA.

ALI.

ADOVA, A FŐVÁROS.

MOHAMED.

ABESSZINIAI KÉPEK.

TÓDOR, VOLT ABESSZINIAI KIRÁLY S AZ ANGOL MISSZIONÁRIUS.

lyek nagy számmal futnak le a havasokról, az ország határán kívül jelentékeny vízekké egyesülnek, melyek főképp a Nilusba ömlenek. Legjelentékenyebbek a Bahr-el-Acrak és az Atbara. A havasi vidéket kivéve a föld általában igen termékeny, valamint vadállatokban és érzekben gazdag országnak is lehet mondani, bár a baromtenyésztésen és egyszerű mezőgazdaságon kívül a nép még nem bír elég műveltséggel, hogy e kincseket kiaknázza. E nép nagyon vegyült. Az ősbarnaszínű lakókkal idő folytán a bevándorolt arabok és zsidók összekeveredtek s nyelvök is ily vegyülék, de többféle alakban kifejlődve. A régi ethiópiak, kikről ez országot hajdan elnevezték, számról nézve még most is a legtekintélyesebbek, de egységes nemzeti jellegök már csaknem teljesen elveszett.

A lakosság legnagyobb része keresztény, de oly sajátosság keverékével a zsidó, mohamedán és pogány vallásoknak, hogy európai értelemben alig lehet őket keresztényeknek tekinteni. Megtérítésök már a 4-ik században történt a régi monophysiták felekezete által. Később a koptok szertartásait fogadták el, majd a mohamedán szokások jöttek divatba. Templomaik, melyek mellett még most is megvannak a köfállal körülvett «cziintermek». Salamon régi temploma szerint rendezték be; a körülmetélkedés és kereszttség egymást követik; harang helyett a cziinteremben két kődarab összeütése által hívják össze a hívőket; az ostyát és frigszekerényt egyformán

TÓDOR KIRÁLY HALÁLA.

ABESSZINIAI KÉPEK.

imádják; a bibliából különösen Dávid zsoltárait részesítik nagy tiszteletben s a népek csak ezt engedik meg tanítani. Van egy főpapuk, az abuna (papa), kit az alexandriai kopt patriarcha szentel föl, s kinek egyházi, csaknem pápai nagy hatalma mellett jelentékeny világi teendői is vannak. E pap nőtelen, míg a többiek nősek. Vannak hatalmas és gazdag szerzetes-rendei. A zsidó szombatot éppen úgy megünneplik, mint a vasárnapot, minden szerdán és pénteken böjtölnek; szűz Mária és a szentek képeit tisztelik. Egy szidó e keverék vallásban igen sok a zsidó elem; maguk az abessziniak is szeretik hirdetni, hogy ők zsidóktól származnak s meg vannak győződve, hogy egykor egy hatalmas abesszini fejedelem foglalta vissza a szent Jeruzsálemet a hitlenektől.

Abesszinia a legrégebb országok közé tartozik s egy időben Krisztus születése előtt itt hatalmas birodalom volt. Jelenlegi határain túl is számos rom hirdeti régi dicsőségét. Még a középkorban is nagy híre volt «János pap országának», mely valószínűleg az itteni abunara vonatkozott. De a mohamedán hódítások s a szomszéd galla törzs gyakori betörései a birodalmat lassanként tönkre tették s a nép régi műveltsége fokozatosan alább szállott. Évszázadokon át tényleg már nem is volt Abesszinia. Egész váratlanul azonban, e század közepe táján egy merész s bizonyos mértékig genialis főnök lassanként egyesítette a régi Ethiópia egyes tartományait, melyek közül ez

időben Tigré, Amhara és Schoa név alattiak voltak a legjelentékenyebbek s 1855-ben II. Tódor névvel meg is koronáztatván magát, minden erővel azon igyekezett, hogy a birodalom régi fényét helyreállítsa.

E fejedelem valóban sokat tett országáért. A rabszolga-kereskedés és soknejűség az ő rendelkezései óta kezd hanyatlani; törvénykezési rendet és szigorú rendőrséget léptetett életbe; az egyháziak hatalmának túlzásait korlátozta s jelentékeny más reformokat hozott létre. De csakhamar ellenségeskedésbe keveredett az európaiakkal, kikről nagyon félt. Minden idegent, mint valami kémeket, üldöztetett. Megtörtént egy angol hittérítővel — epen e jelenetet ábrázolja egyik képünk — hogy midőn rendez audienciára ment, az ittassága miatt még ingerültebb király minden ok nélkül lekoncoltatta szolgálát s a misszionárius engesztelő szavaira maga rántotta elő pisztolyát, hogy lölje. E borzasztó jelenetet Stern, az illető hittérítő, ki maga kérte a találkozást, így beszéli el:

Egy apród jött hozzám, üzenettel, hogy ő felsége már befejezte étkézését. A királyi sátorban már kiürült a részegkedés utolsó edénye is, midőn a sátor környező korlátot elszedték. Erre előtűnt Theodorosz alakja, kit mintegy hat tiszst több apród környezett. Társaim azonnal porba vetették magokat, mig én tiszteletteljesen üdvözöltem a királyt.

— Kézeled-e? — kiáltának rám a király kísérői. Engedelmeskedem.
— Még közelebb, — ismétlé több erős hang.
Előbbre léptem.
— Mit akarsz? — kérde tőlem durván a király, a kit az ital fölhevített.
— Láttam felséged sátorát, — felelém, — s így nem akartam elmulasztani legalázatosabb tiszteletemet.

— Mit kerestél Abessziniában?
— Fölséged alattvalói közt Isten igéjét kívántam terjesztetni.
— Tudsz ágyút önteni?
— Nem.
— Hazudol!
— Ez volt rövid válasza. Aztán mérges pillantást vetve kísérőim egyikére, parancsoló hangon kérde tőle hazáját.

— Tigréből való vagyok, — válaszolá a szegény ember remegve.
— E fehér embernek szolgálja, vagy tolmácsa vagy?
— Nem felség! Én Cameron konzul szolgálója vagyok s nem csupán Adovág megyek anyám látogatására.

— Hitvány beszéd! gyalázatos kutya! Te mersz feleselni királyoddal? Huzzatok földre a nyomorultat s verjétek, míg csak szuszog hitvány bérében.

A védtelen embert földre teperték és a nélkül, hogy egyetlen nyögést ejtane, a vad uralkodó kurjongatásai közben hatalmas fűtykósokkal halálra verték. Néhány pillanat alatt élettelen holttem lett.

— Ódalenn egy másik ember is van, — ordítá a zsarnok, — verjétek agyon azt is.

A szerencsétlent szintén a már kivégzett teteméhez hurcolák s ezen is végrehajtották a borzasztó kivégzést. Én elámulva döbentem meg. Zavaromban lehetséges, hogy kezemet ajkaimhoz emeltem, mit a kegyetlen despotá a megvételének vett s mint dühödt országn veté magát reám, pisztolyát fejemnek szegezve. A félelmes fegyvert pillanatra nagyon láttam szemem előtt, egy pillantás múlva azonban, mintha valami láthatatlan erő ragadta volna meg e vadat, a pisztolyt óven lógó tokjába dugta vissza.

— Terítsétek le! hasítsátok ketté koponyáját! öljétek meg! — valának az utolsó szavak, melyeket hallhattam. Letépték ruhámat, a földre gyűrtek s ezzel elvesztém eszméletemet. Félíg agyonverve, érzékeimtől megrobolva, majdnem élettelenül, vértől patakzó sebekkel hurcoltak a táborba, nem hogy vasa verjenek, mint őreimnek parancsolták, hanem hogy eltemessenek, mint azt ajkaimról hallottam.

E jelenetet Stern, mintegy osoda következében, túlélvén, beköbá verték s a magdali városba vitték, hol a többi rabokkal szynlett.

Később Tódor király az utasokat és kereskedőket, sőt egy angol konzult is elfogatott s évekig tartott rabságban. Az angol kormány végre kényszerítve volt fegyveres erővel közbélelni. A hadjárat 1868-ban Tódor teljes megveretésével végződött. A király Magdala sziklarövidbe menekült s itt végé életét.

Theodorosz legjelentékenyebb vezérei szembe jöttek az ellene indult angol csapattal, jelentve, hogy magok és a helyőrség nevében jönnek fegyverreik letenni, mert a király, agymond, az éjjel mintegy ötven kísérőjével megutamatott.

Kévs megmaradt embereivel Kafir-Ber felé indult. E sziklasoros torkolatánál azonban megpillantá az őt és katonáit szemmel kísérő föléje s a városon

Most így szólt kísérőikhez:
— Hagyjatok el! magam akarok meghalni. — Vonakodásukra viszonozta:
— Igazatok van! Sokkal jobb a halált az európaiak kezéből fogadni el.
— És csekély száma, vele halni kész hivatól követve visszatérte a magdali erődbe, melynek széleit eltorlaszoltatta.

Mikor a nap teljesen fölkel s az angol rohamcsapatok már fölállottak, a magaslatoiról tömérdek férfi, asszony, gyermek, ló, barom ereszkedett alá. Ezek a király seregének maradványai és Magdala lakosai valának, kik irgalmat jöttek esdeni. A férfiakat egyszerűen lefegyverezték s ezzel mindnyájukat szabadon bocsátották.

Az erőd körüli magaslatokat az angolok minden lövés nélkül foglalták el, nem taláva bennök néhány hasznavehetetlen ágyun kívül egyebet. Innen Magdala indultak, melynek tövéből a sziklába durván vágott lépcső vezetett föl egy jól eltorlaszolt, s az erőbe nyúló ajtóhoz. Az angol tüzérség megelégedett ezt az ajtót vette célba. Az angol katonák az ajtónak abessziniák holttesteivel borított romjain keresztül bejutottak egy külső bekerített helyre, s midőn a második kapu is betörték, a földön maguk előtt egy holttestet láttak elterülve. Az angolok táborában levő abessziniai tolmácsok azonnal fölismerték benne Theodorosz holttestét, ki a már-már betört idegen katonák láttára saját kezével röpigetett agyába golyót.

Theodorosz halála után, mivel az angolok nem foglalták el a tartományt, ismét zűrzavar állott be, de lassanként három ország keletkezett: *Tigré* északon, *Amhara* középen és *Schoa* délen. Tigré egyik déli kerületének, Tembennek, kormányzója *Kassi* herceg, ki Tódor halála után rögtön megszerezte a főhatalmat Tigrében, csakhamar azután, hogy a Napier Róbert által vezetett angol hadsereg visszavonult, Amharát is elfoglalta s 1872-ben *II. János* név alatt Abesszini királyává (negussá) koronáztatta magát. 1879-ben Menelik, Schoa királyja is meghódolt neki s így *II. János* alatt, bár az egyiptomiak időközben országának egy jó részét elfoglalták, a régi Abesszini nagyrészt újból egyesült.

A király, kinek arcképét s egyuttal teljes díszben megjelenését képeink mutatják be, jelenleg ötvenhárom éves, értelmes, művelt ember, ki az európaiakkal barátságos viszonyban áll, bár a misszionáriusokat nem engedi be, nemzete régi hagyományaihoz ragaszkodik, magát Dávid és Salamon utódjának tartja. E viszonyra vonatkozik a Salamon-rend újból élelészése is, mely rend bizonyos titokszertű, az európai szabadságkönyveiséhez hasonló szerzetel bír s azok által is rokonnak ismertetik el.

A Salamon-rendjel.

Mig Tódor idejében a birodalom s zékhele Amharában volt, a tigréi eredetű János király az éjszakai tartomány főhelyét, Adovát választotta zékheleyné. Adova nem messze van Massawahtól s így a tengerpart és Abessziniá bense része között természetesen forgalmi központot képez. Mindamellett jelentékeny helynek nem mondható. Házainak nagy része ugyan köből épült, utcai szélesek s van egy néhány nagyobb épülete is, köztök egy szentség hírében álló zárda, de azért inkább falunak látszik: a házak kerek alakja és szalmafedele, mint a képvilágban bemutatott királyi palota is tanúsítja, európaiak előtt nem ad neki kiváló nagy tekintélyt. Nagy kiterjedésű piaczná a barmokon megőgazdasági termékekkel kívül különböző iparezikkek, különösen vas-és agyagárúk nagy számmal fordulnak elő. A fő esereszköz itt már a Mária Terézia tallér, e keleten oly nagy elterjedésnek örvendő pénznek, azonban más árakat, különösen sőt is használnak pénz helyett. Lakosai száma alig haladja meg az ötezeret, van köztök egy pár száz mahomedán s néhány európai. Vidéke igen szép, mindenütt gondosan ápoló földek veszik körül, keletre magas hegyek tornyosulnak föléje s a városon

két kis patak fut végig. A város 1850 méter magasságban fekszik a tenger színe fölött; közelében van egy Fremona nevű régi erőd, melyet a 16-ik században portugallok építettek s néhány mérföldre a régi időben híres Axum város romjai.

Képsoportunkban az említettekkel kívül még két alakot is láthatunk. Ezek nem valódi abessziniák, hanem Danakilból való félvadak, Ali és Mohamed, kik külön törzsek alatt baromtenyésztéssel foglalkoznak s nomád életet folytatnak. Rendesen alacsony termetűek, sötét színűek, gyapjas hajukat különös gondal ápolják s ennek díszítésében találják főörömüket.

UTIJEGYZETEK A SZOMSZÉD KELETRŐL.

Írta: DE GERANDO ATTILA.

Vissza Szmirnába.

Szombat, ápril 21.

Az imént kötöttünk ki, egy napi s egy éji utazás után. Tegnap korán ültünk hajóra; F. ur nem volt jelen, bár esküdtött, hogy itt lesz, s mikor elleneztek: «kötelességem!» választott mélyen meghajolva. Epaninondasz, ő híven elkísért, s lelkes öleléssel bucsuzott tőlünk. «Arany szív!» mondja R. bárkánkba lépve. Bárkánk jó nagy volt, fehérre festve, kek és sárga szegélyvel, faszínű árbocvezél. Három ember vezette. Oly szép volt az idő, olyan ragyogó a lég, olyan tiszta azur a víz, hogy az egész nap mint egy percz mult el, szakadatlan élvezetben, mely ittassá tette leukünket s elaltatta bennünk az idő tudatát. Egyhangbuss rövidbe napom meg nem volt. Mily utazás lehet bejárni így, hajón, a görög szigettengert! Itt csupa költsézet minden; fehérű városok, sziklák, berkek fogadják a vándort kiszállók: utban, a menny és tenger kékje közt, mintha földöntúli világban lebegne. Beállott az alkonyat, hűvös kezdett lenni: a part, mely felé vitorláztunk (a szmirnái öböl déli oldalát kékpező félsziget) még csak a láthatár szélén nyúlt el szürke pázmaként. Bebujtunk a földézet alatti üregbe, s kinyújtóztunk a fenékt borító kavicságyon. Bizony nem volt e fekhely nem tágas, sem puha; még hozzá láthatatlan lakói voltak, elég számosan.... Valahogy mégis átaldudok az éjszakát. A mint reggel kimásztam a szabdabba, idylli kép fogadott. Piciny öbölben usztunk, melynek festői partján vízmosza nagy szikladarabok halmozódtak. Ez sziklák közé evezünk, megállottunk, kiszálltunk, s négykéz-láb eljutottunk a szárazföldre. Korán volt, a levegő szelid, a víz mozdulatlan; semmi nesz nem hallatszott, élő lény nem mutatkozott. Oly különös, titokszertű volt megérkezésünk, mint valami kalandoroké, kik új világot jöttek felfedezni. Az egyik matröz — egy értelmes, mosolygó szemű görög — vállára vette holminkat, s megindultunk; csakhamar, a domb oldalán, néhány viskó ötlött szemünkbe. Majd az uthoz értünk; egy paraszt jött arra, ki a meglepetés legkisebb jele nélkül hozzánk csatlakozott. Az egyik ház előtt magas, fedett terrász állott, hova meredek lépcső vezetett: e terrászra telepedtünk. Még mind ott ülünk néhány falusi — köztök a pápa — körében s fogyasztjuk a kávé, száritott füget és kitűnő mazzolaszólót, mit a háziak élénkbe raktak. Egyszersmind gyönyörködünk nézőinkben, kik változatos állásaikban, napégette, kifejezésteljes arcaikkal, festőre méltó csoportot alkotnak.

Elővezetik a számunkra elkészített paripákat. Az egyik öszvér; a mint az ember közel nyerge van, s zömök barna fü lesz vezetők, sajttásos kek öltözetben. Elválnak matrözunktől, s megajándékozzuk, emlékeztetve őt, hogy a kívánt hatvan frankot még indulás előtt kifizettük F. ur által. «Igen, a negyven frankot.» Összevesszük R-rel; emberünk észreveszi csodálkozásunkat, mosolyog, mint a ki egyszerre valami ravaszsgót fedez fel, s barátságos üdvözléssel távozik.

«Tehát F. ur...» szól R., a mint a szük ösvényen egymás mellett ügetünk.

— «Megvallom, eleitől fogva nem tetszett nekem.»

— «Most értem, miért volt oly drága az íng, melyet vele vásároltam.»

— «S miért mutatod csipkéit.»

— «S akarta rám tukmálni azt a könyvet.»
— «S miért nem tartotta meg ígéretét, hogy hajóba ültet.»

— «S miért kereste úgy kedvünket.»
Egész utunk alatt ez az első egyén, kire kellemetlen érzéssel gondolok vissza.

Élég érdekes, hullámos a vidék. Egy-egy összedült fal minap esett földregérsől tanuskodik. A szántóföldeknek itt ott munkások kapálnak sorban, s időnként elordítják magokat, mind együtt. Eleinte az ember nem tudja, mi baj van. Kíváncsira kis vezetők elöl jár; gyorsan lép, s mint a hegyi ember, csak csipőg mozog; onnan fel, mintha más darabból volna. Hosszu botját általvetette nyakán, s kinyújtott karjait kétfelől a botra fűzve, lesütött fővel halad szótlan, talán gondolat nélkül. Inkább török lesz, mint görög; arcszíne cigányéhoz hasonlít: haja, tömött szemöldöke hollófekete, szemfehére sárgás; egész lénye sajátos; gör, vadság és kellem vegyülete.

Három órai lovaglás után, résztint kövezett utakon (fájdalom!) elérjük Vurlát, a szmirnái öböl egyik nevezetesebb kikötőt. Fejlődő város, építkezéseiről ítélve, melyek közül némely nagyszabásúnak ígérkezik; az általános jelleg mindazáltal itt is; rendtelenség, rondság. Elküldjük lovainkat, azt vélvén, itt a tenger. Kisül, hogy még egy órányira van gyalog. De a séta kellemes, az ut jó, megindulunk. Hosszu sor tevével találkozzunk: mindegyik két nehéz faragott követ visz pupján, kétfelől; a kikötőtől hozzák. — Elszabadult öszvér vágat el mellettünk. Hogy rug! hogy ugrik! Szegény! Régóta nélkülözött mulatságnak örül: de sötét jövő közelget feleje fekete szakállu gazdája képeben, ki vesztéres arcczal nyomába siet.

Néhány emeletes ház szegélyezi a kikötőt: az egyik fogadó. Szobát nyitattunk, enni kéreünk, csolnak után tudakozódnak. «Majd szerzek», mondja a kiszolgáló legény, francziál jól beszélő kis barna ember. «Szerzek olecsón: nem állhatom, ha az ily előkelő urakat meglopják. Hej! én sem voltam mindig rongyos, itt idő, mikor fehér keztyűben, lornyóval jártam színházba... de majd elbeszéltem történetemet.» Reggeli alatt valóban elődjá életjárat. Egyiptomban született, keresztényektől. (Tehát ez is levantín. Vigyázzunk!) Sok nyelvet megtanult, tolmácsnak állott be, mint ilyen össze-vissza utazott, s alkalmat nyert a fényűzők életéből egyet-mást megizlelni. Utoljára francia tudós szolgálatában levén, megbetegedett valahol Kis-Ázsiában; ura kénytelen volt ott hagyni, de pénzrel bőven ellátta; meg is gyógyult, embe-rünk utra kelt, kirabolták, s úrván maradt mint az uja. Azóta itt-ott pinczérkedik, mig eleget gyűjt, hogy tisztességes ruhát vehessen magának, s tovább fűzze megint ur mesterségét.

«Miért nem fordul alexandriai rokonaidhoz?» — «Soha!» felel büszkén. «Összevesztem velök.» Ugy látszik, erre hajlandó. Mostani helyét is már egyszer ott hagyta haragból: a *masz-tik* (pálinka) sinus minden befolyás nélkül életére. Mikor induli akarunk, elől dult arcczal: «Összevesztem gazdámval, nem vagyok már pinczér. Megyek Szmirnába.» Sajnáljuk, mert becsületes embernek látszik, beszélünk a fogadóssal: «Hóbortos, mondja ez; kár érte, annyi nyelvet tud, s igt tengődik! De még ifju, lehetetlen, hogy fel ne vergődjék.»

Csolnakunk keskeny kaik; egy ember hajtja evezve. Egyiptomi arab, hosszú ráncos ruhában hosszú fejjel, hosszú tagokkal. Kifejezése álmos, de jó, becsületes. Néha száját nyitva felejt, s kilátzik nyelve, mig szemei az égre bámulnak. Nem beszél, csak olykor dörmög egyet a nagy bögg legmélyebb hangján. Sok van benne a tevéből.

Gyönyörű est. Kinyújtóva, mint egy gondolatban, nesztelen sülünk a víz mozdulatlan tükrén, élvezve a hegyek szép körvonalait, az ég változó színet, az enyhe tavaszi levegőt. Édes ilyenkor egy barátal beszélgetni. De két a szellő. Arabunk feltápaszkodik, mely sohaj közt felállítja vékony árbczat, a vitorlát kibontja, s a hajó végére meg kuporodni boldog semmittevében. Fájdalom, a szél nem fuj egyenlőn; lassan haladurk; az éj beáll; még Szmirnának híre sincs. A sötétséggel együtt mind hűvösebb lesz, s itt már nincs lyuk, hova bebujhassunk. Evezéssel küzdünk, felváltva, a hideg és az álm ellen; de bárhog erőlködünk, mintha csak egy helyt maradtunk; aranjunk némán ül, mint egy buddha-szobor; semmi

jóslatot nem vehetünk ki belőle. Látszik ugyan, a láthatár szélén, egy sor pislogó fénypont: Szmirna lámpái; de nem akarnak közeledni, csak keresztbe nyargalunk előttök, egyik parttól a másikig, egész éjjel. Szidjuk kormányosunk ügytelenségét, lázadást forralunk ellene. De sötét gondolatainkat szétoszlatja a reggel; ott a kikötő, mindjárt bele fordulunk, a feljövő nappal. Most már dicséretekkel halmozzuk el félreismerit vezetőket; bánja is ő különben, hogy vélekedünk mi felőle.

Vasárnap, ápril 22.

Egész nap pihenés. Este R.-nek eszébe jut valami.

— «Emlékszik, Fokiában, mikor a kaimakam maga elébe citált?»

— «Nos?»

— «Megtudtam miért, ha igaz. Sürgőnyt kapott, hogy fogasson el. Látogatásunk után visszasürgönyözött: Tegye más, én nem.»
Derek török!

A Hermus völgye és Magnézia.

Hétfő, ápril 23.

Ez lesz utolsó kirándulásunk. A Hermus völgyébe megyünk, vasuton, én csak Magnéziáig, barátom tovább. Este találkozunk, visszajövet.

Magnézia* a roppant völgy déli szélén terül el, meredek, sziklaormos hegylázcz** tövében. Falkeztések közt eljutok csakhamar a hosszú, kövezett, emeletes faházakak szegélyezett fötűzához. Betérek egy boltforma étterembe, kérek vezetőt. A vendéglős (francziál) igéri, hogy küld valakit. Ez eljő, de ő még nem a vezető, csak általa kapok majd; addig kávéházba viszen, két franczia utashoz, kik ott nargiléznek. Légújások, kik járművekkel mindenfelé utazgatnak, s pänzert felszálálnak. Tavaly Szegeden, Pesten tartottak előndást, most itt. Érdekes dolgokat beszélnek. Furesa érzés, egy darabka Párisra akadni Ázsiában. De ime már előálltot vezetőm: két szemű, barátságos *levantín* (Konstantinápolyban született, francia és svájci szülöktől), kitől mikor kértem, mennyit kér: «Oh, mi nem vagyunk olyanok!» felel tűzzel, «elég lesz az örm, hogy önnel lehetek»; s könnyedén átkarolja derekam. Üres szavak, jól tudom, lehetne beszankodni rajtok; de én nem teszem, jobban esik e színleg önzetlen pajtásosság, mint ama pénzszaгу rídeг viszony ur e bérelt szolgálója közt.

Fölfele megyünk, ki a városból; szük, kan-yargó utcáknak, rossz, deszkákból összeütött emeletes viskók közt bámulattal szemléllem a szemképrázató viseletet: sárga atlasz talárok, ezüst csiku, kek selyem hosszú ingek a férfiak, a nőkön piros atlasz, arany rojtos ujjasok, arannyal kihányt violaszín bársony dalmányok, a zsidók járnak így. «Oly gazdagok?» kértem. — «Szegények bík ők, s e drága öltözetek majd minden családi örökségük: így járnak egy hét óta, ünneppők van.»

Kirünk a város feletti hegyoldalra. Török erőd maradványai, itt-ott vastag csementbe foglalt gömbölyű kövekből. Az egész város lábaink alatt terül el; barna, lapos *eserépfedelek*; számos fehér minaret; sötétpiros, rikitőkék, sárga házoldalak; egyes négyoszlopba futó kis fehér épületvonal, belől faoszlopos tornáczczal, tágas udvarral (a kormányzó palotája, fogház, kaszárnya, stb.). E fehér kezka közt, fehér fallal kerített gyeves udvar közepén, boldok háza. Ama nagyobb ház, fehér és violaszín falakkal, egy *beg* magán palotája (konak). Mellette van egy másik konak: «Ura,» szól vezetőm. «egyike volt Abdul Aziz gyilkosainak; egy éjjel 800 katona lakására tört, Szmirnába vitték; de betegnek tette magát s a szultán haza bocsátotta ide; nyolcz hónap mulva méreg által kimult.»

Cziprus-ligetek húzódnak az egész városon keresztül, csaknem szakadatlan vonalban, sötétzöld kigyóként. Ezek mind temetők; van vagy husz, s a legjobb helyet foglalják el. A város szereténe beépített; a terv kész, hozzá is fogtak a bontáshoz, de néhány száz 6-török odament, kiabált; a dolog felben maradt. A mostani kormányzó, Szauruli pászta (Midhat egyik bírāja), újból hozzálépett, kimondta, hogy: «itt a mér-

* Most Manissa, Manika, stb.
** A régi Sipyllum. Innen a város elnevezése: Magnesia ad Sipyllum.

nők parancsol» s több helyttmár átvágta utcákkal a szentföldet.

Pátlan, sik völgy a városon túl; mezők, szántóföldek. Egy kis falut amott (Korosz) törökül beszélő görögök laknak; alig van köztök, ki híres ősei nyelvét ismerné. Gazdag templo muk híres bucsuhely; a hívek nem értik mit papolnak benne. Vagy husz ily eltörökösödött falu van Magnézia környékén. Athenéből erősen iparkodnak őket visszahódítani a görög nemzetiségnek.

Az ösvény, melyet követünk, vizirányosan vonul el a város fölött egy igen festői, sziklás, zuhatagos völgyig. Szurdokig, mely az itteniek kedvenc kirándulási helye. Sok kávéház telepedett aljába.

Az ösvény tulsó végében hasonló, de tágasabb katlan nyílik sziklás oldalak közt, sziklamok alatt; a szeszélyes kőleket több helyt eltűnt erődök nyomai élenkítik. A katlan bel-sejét esinos tarka házcsoport tölti meg; ez az örmények felső városrésze, törökül: Jokare Ermeniler (alsó városrészek, Magnézia keleti végén, csaknem egészen magában áll a sikon).

Lefényképezem e kis zugot; de hol marad a színek élénksége! — Néhány örmény ifju körülvez; érdekek, de minden «gyűgyü kíváncsiság nélkül segédkeznek a műttében.

Török kut mellett állunk; csodavető hírbn áll. Keresztények, mahomedánok ide járnak inni, hogy a sors csapásaitól (szellemi bá, babonázás, stb.) menekedjenek. Neve: ajazma szűt dele (az öreg remete kútja. Ajazma = kut; szűt = öreg).

Átmegyünk a völgyeléken; túl, köves fensikra jutunk. Mögöttünk gyeves talapzattól sötét sziklatal tör hirtelen ég felé, mint egy óriási diadém, hosszú, magas, függőleges. Neve: *Korasi oleuli* (a fekete gyermekek bérce). A fensik szélen örmény társaság falatozik, s élvezi a kilátást. Oly szépek ott a völgyön túl azok a távoli hegyvonalak. Fájdalom, örményeinkre nézve, a multság nem ment nemi aggálytól: tanuskodik erre a becsületes török rendőr, kit magokkal vitték ottalmul.

«Ugyan miért? Hisz itt a város!» — «Jaj barátom (mon cher), ez mit sem tesz; még közelebb is tolakodnak zsványok.» Rablásból élt előtt Magnéziában a lakosság 80 percentje; most a percent csak 10, mióta Midhat itt járt, a fegyvereket elszedette, rendőroket állított stb. Különben az idegen kevésbé van kitéve támadásnak; félnek, hogy valami új találmány fegyver lesz nálá.

Leereszkedünk a fensikről, vissza a városba. Ez az 6-törökök, a *vastag fejű* törökök negyede (Szaszmal); többnyire földművelők. Utána következik, egy patakon túl, a tulajdonképeni Magnézia, ez után Karai-Köi, végre Malta, az örmény negyed.

Az indóház kertjében ott találok léghajósaimat; asztalukhoz hívnak, vezetőm is közénk ül, s barátságosan eldiskurálnk a vonatig. Embrem a vaggonig kísér. Talléromat, oda se tekintve, zsebébe csuszajta, s szívélyes kézzszo-rítással utnak ereszt.

Holnap visszatérünk Európába.

BEFEJEZÉS.

Triest, 1883. ápril.

Szép utam véget ért! Este indultunk Szmirnából. Vati-i barátunk nem volt a hajón; pusztá szó volt igérete. Reggel megállottunk Kiosz előtt: egy rom még tanuskodik a borzasztó földregérsől, mely e várost pár évvel ezelőtt tönkretette. Naplementekor Szunium fokát üdvözöltük, piroslló oszlopaival. A Pyneusban háltunk. Mikor másnap tovább hajóztunk, a fehér reggeli pára alig engedte sejtjenünk az Akropolis dicső körvonalat. Kikötöttünk a korinthusi szorosnál, hol egy megkezdett kis árokban felismertük az ásandó csatorna embroyját. Délután, Korinthus kikötőjéből, derek kis *hellén* gőzös vitt végig a lepantei öböl vad, hegyes, néptelen partjai közt.

Másnap reggel a sante-i révben állottunk. A téres rakodópart, esinos épületeivel, az ivorokkal szegélyezett fötűcz, főleg a velencei fellegvár, melynek hatalmas tömege, nemes vonalai oly büszkén uralkodnak az alatt szerénykedő városon: minden inkább olaszos itt már. Felmentünk a buja növényzettel tarkázott sziklaoldalon, benézünk a roppant erődbe. Mennyi műizlés vegyült itt a zord hadi építé-

szet számításába! hogy benn van még e pusztuló falakban dicső alkotók szelleme! Sokáig bolyongtunk bástyáról bástyára; egy kék napernyős angol turistán s néhány legelésző kecskén kívül nem találtunk élő lényvel: a husvéti ünnepek az egész őrséget kicsalták s kunyhószerű tanyáik üresek, tárva-nyitva voltak.

A kilátás elragadó, egyfelől a tengerre, kikötőre, városra, másfelől a gazdag, mivelte lapályra, mely a várdomb tövétől a szomszéd hegyes vidékig terjed.

Kefalónia szigetén, még aznap délután, egy más érdekes kirándulást tettünk. Van Argostoli mellett egy alacsony, sziklás hegyfok, melynek hasadási közé befoly a tenger, két állandó kis patakot alkotva; folyásuk csendes, ezérképen szétágaznak, s apránként a föld alá tűnnek. Mi lesz vízközből? még nem tudták megmagyarázni. Erejüket malmok hajtására használják. Egyike földünk legsajátosabb természetűinek.

Másnap reggel Korfuba érkezünk, s ennek gyönyörű kikötőjében nem sokára el is váltunk, R. Brindisinek tartva, én Triesztnak.

A FÖRENDIHÁZ ÜLÉSTERME 1848-BAN.

Az arisztokrácia mindenütt konzervatív, még külső szokásaiban is. Az azonban mégis csak véletlennek tulajdonítható, hogy a magyar

ma tanácskoznak. A felsőház szerkezete még egészen a régi maradt, a korábbi egyházi és világi főrendeket egyesítvén magában. De ó-konzervatív jellege a szabadelvű eszméiről szemben szintén megváltozott látszott. Most még e ház ülései igen népesek voltak. A július 4-én tartott előzetes ülésben a 72 éves báró Sztójka Imre foglalta el az elnöki széket, mint korelnök, míg a jegyzői tisztet a ház legifjabb tagjai, gróf Andrássy Gyula, báró Podmaniczky Frigyes és báró Podmaniczky Armin vállalták el.

Másnap tartott az első érdemleges ülés, melyben a főrendiház megalakult. Elnökévé a kormány Majláth György országgyűlési, alelnökévé b. Perényi Zsigmondot, a szabadelvű ugoceai főispánt nevezte ki. Jegyzőkké választották gr. Andrássy Gyula, Radvánszky Antal, Sárközy Albert és báró Podmaniczky Frigyes. A trónbeszédre a július 14-ki üléstől adandó választási iratra kiküldött bizottmány tagjai pedig a következők voltak: gróf Majláth Antal, Beöthy Ödön, gr. Pálffy József, gr. Ráday Gedeon, Pázmány Dénes, Radvánszky Antal, Lonovics püspök, gr. Andrássy Gyula, b. Wesselényi Miklós, b. Perényi Zsigmond, b. Wenckheim Béla. Erős szabadelvű kormánypartot alkottak a főrendi házban az új főispánok s néhány újon kinevezett szabadabb gondolkodású püspök. Beöthy Ödön, az új bihari főispán, mindjárt az

EGYVELEG.

* A selyemtenyésztésre rendkívül fontos volt a legutóbbi tonkingi hadjárat, melynek következtében Franciaországnak Yunnan, Kuangzi és Kuang-tong khimai tartományok megnyitottak. E három tartomány ugyanis a valódi khimai selyem hazája s innen a Sikiang folyón Kantonba 1882-ben 880,000 bál selymet hoztak. Ha most a franciaik és selyemtermelő vidéken a termelőkkel közvetlen összeköttetésbe jutnak, a selyempár egészen az ő kezükbe jön.

* A rákok között pár év óta ragályos baj uralkodik, mely rendkívül mértékben pusztít. Nemrég egyetlen folyóban néhány hét alatt több mint 800,000 elpusztult rákot találtak. Dr. Linstow vizsgálat alá vevén az elhullt állatokat, testök minden részében, különösen az emésztési szervekben óriási számú apró mikroszkopikus állatokat talált, melyek, mint a többi kezdetleges szervezetek, szétosztás által szaporodnak. Honnan eredtek a parányi gyilkosok s miért nem mutatkoztak eddig? az valóságos rejtély.

* Mozgó időjárásokat létesítettek Kanadában a földművesek érdekében. A nagyobb városokból induló reggeli vonatokon ugyanis napot, holdat s csillagot jelző táblák vannak, melyeket távolról is észre lehet venni. A nap szép időt, a hold helyi borúságot, a csillag országos esőt jelentenek. A földműves így könnyű szerrel mindenkor tudomást szerezhethet magának az időjárás felől.

* Holloway Tamás, egy nemrég elhunyt angol,

KÓHALOM VÁRA.

A vár, melyet bemutatunk, Kóhalom vára, Szébenhez közel, azok közé tartozik, melyek nem tulajdonképeni lovagvárak, hanem a polgárság és a parasztság védelmére lőnek emelve a háborúk veszélyei közepette, a minő rendeltetésű várat az erdélyi szász földön nem egyet találunk. Az ország helyzete, a szüntelenül támadással fenyegető ellenség állandó szomszédsága, a jámbor és békés szász lakosságot is kiszólitá műhelyeikből s nem egyszer kényszerítte, hogy fegyverrel kezében védje vagyonát, életét és családját. Gondoskodniok kellett az általános bizonytalanság közepette, melyben nem egyszer három urnak is kellett engedelmessékedni, oly biztos helyekről, melyekben ingóságait, nejüket és gyermekeiket oltalom alatt hagyhatták hátra. E végre már régtől óta a helység legerősebb épületét, a templomot, castellumma kezdték átalakítani, a hol pedig a közelben alkalmas hegy vagy halom volt található, ott a helység nagyságának és népességének megfelelő várakat is raktak le. A templomok nagyobb része a helységek közepén emelkedvén, a castellumok romjai még ma is főekességük. Ezek egy erős, védőtoronyokkal ellátott falgyűrűből állottak, melyhez belül néha több emelet is volt építve, annyi kamrával, a mennyi elegendő volt az elhelyezendő családok

halmi piac, közepén az evangélikus templommal, tanácsúházzal, iskolával és papi lakkkal, melyek, mint a szászoknál általában, csinos kőépítmények, cserépfedélzettel. Itt van a jó gyógyhatású kénfürdő és sóforrás is. Távlabb, kelet felé, a rákosi és úrmósi mészhégysek hegyes sziklacsucai merednek kopasz gerinceikkel égnek, s nyugatra s délre mindenütt lankás hegyvidék zöldel sötétedő erdeivel, szét-szórva rajta itt-ott a fehérítő falvak és tornyok, míg a fogarasi havasok büszkén nyulnak ki az egész környezetből örök-hóborította fehér csúcsaikkal.

Történeti szerepléséről a várnak csak 1323 óta vannak adataink, a midőn a szászok Henning ispán vezérlete alatt Robert Károly ellen pártot ütve, királyi sereget kellett indítani ellenük. Ez év szeptemberében fogta tehát a várat Tamás vajda ostrom alá. Valószínű, hogy később állambörtönnek is használták, legalább tény, hogy 1616-ban Bethlen Gábor fejedelem idezáratá az ellene összeesküdt Orendi Márton segesvári polgármestert, mint olyat, ki elmelegyongeségben szenvedett. Másfél év múlva azonban kiszabadult onnan.

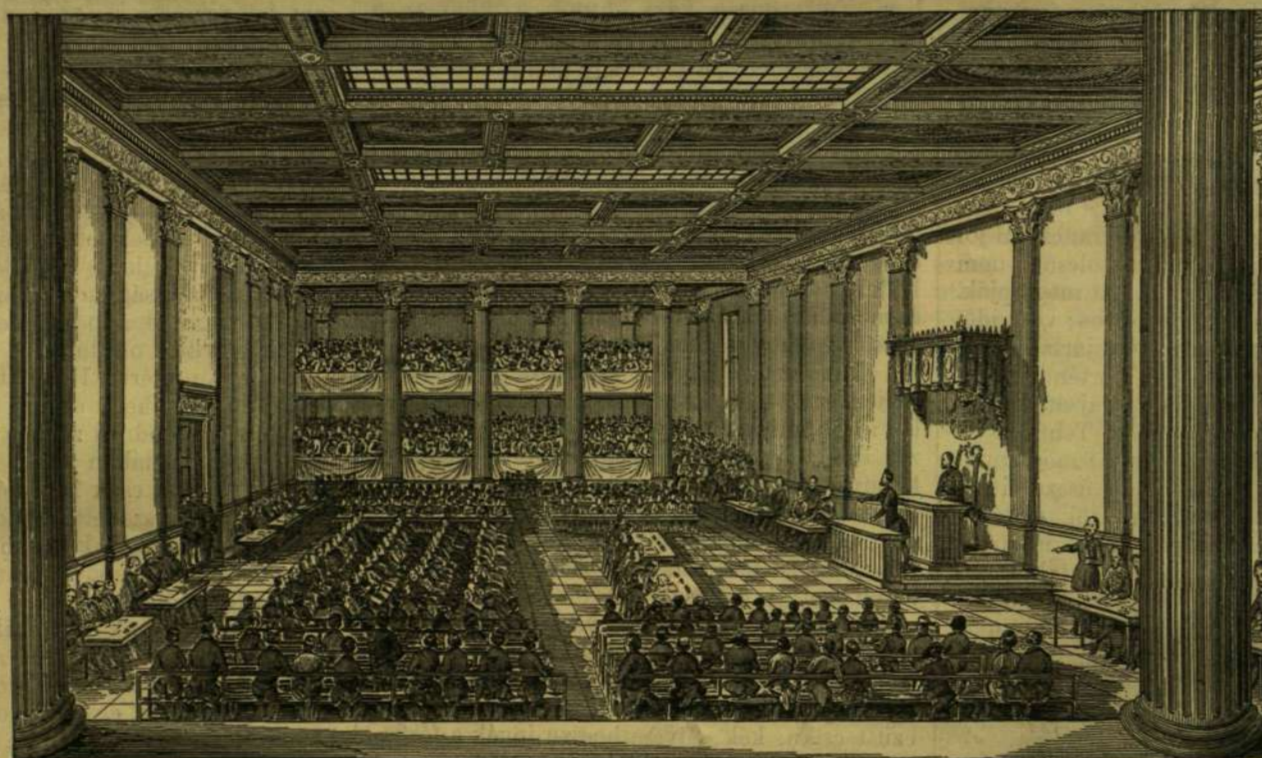
Más tanui is vannak e vár sötét szereplésének a multban. E század elején a vár egyik bástyájában még két roppant vasbilincs függött a falon. Ki akasztotta oda és mi rendeltetése lehetett, senki se tudja. Csak egy kömet-

kóhalmi erdőben találták magokat, honnan a várba térve, bilincseiket levették, s örök időkre szóló emléklőt ott mindjárt a bástya falára akasztották.

Ez a két bilincs története — ha igaz.

A MAGYAR OPERA MULTJÁBÓL.

Negyvenhét évi szakadatlan és dicsőségteljes együttlét után közel a nap, melyen a nemzeti színház operája a drámától elválva, működése új színhelyére, a sugár uti díszes csarnokba fog beköltözni. Ugyanazon darabban mond bucsút régi hajlékának, melyben először tartotta ünnepélyes bevonulását oda, Rossini Sevillai borbélyában, melynek örökifjú életől pezsgő dallamai csak oly frissen, csak oly üdén hangzanak félszázad múlva is, mint akkor, mikor még jó Szerdahelynek forgatta benne Figaro borotváját s a kedves és kaczer Déryné gyöngyhanga pergettette Rozina olasz tüzzel s francia könnyedséggel a bájos recitativáit. E félszázados mult iránt való kegyelet ötlete volt, azzal a darabbal fejezni be a viszontagságos pályafutást, melylyel kezdtek s az emlékezetes este ép oly forduló pontja lesz ma a magyar művelődésnek, mint a mily ünnepe volt akkor a sok tusakodás közepette ébredni kezdő nemzeti szellem és izlés finomulásának.

AZ 1848-KI ORSZÁGGYŰLÉS FELSŐHÁZÁNAK ÜLÉSTERME A NEMZETI MUZEUMBAN. Egykorú metsze után.

főrendek ma is ugyanabban a teremben tartják üléseiket, melyben ezeltől 36 évvel tartották, midőn a képviseleti rendszer szerint összeállított országgyűlés először tartá üléseit az ország fővárosában, Budapesten.

1848-ban az új országgyűlés megnyitása július 5-ére volt kitűzve. Leirhatatlan az a lelkesedés, melynek a főváros e napon tanuja volt. Diadalünnepe volt ez az alkotmányos szabadságnak és nemzeti függetlenségnek, egyesülési ünnepe az anyaországnak a töle három évszázad előtt elszakadt részekkel, örömunnepe a jogegyenlőség által egygyé vált nemzetnek, — írja Horváth Mihály.

István főherceg nádor s királyi helytartó, a királyi teljhatalmu képviselője, kire még a törvények szentesítésének joga is átruházott, az összes miniszteriumtól kísérve a képviselők és főrendek vegyes gyűlekezében megjelenvén, szünni nem akaró örömrivalgások között foglalta el helyét a városi redutban ülésező képviselőház szép termének mennyezetese emelvényén, honnan a megnyitó trónbeszéd fölolvastatott.

Az alsóház, Pálóczy László korelnök előlétele alatt, néhány napig a képviselők igazolásával foglalkoztak s csak az erdélyiek megérkezése után, július 10-én kezdte meg érdemleges üléseit a redutban.

A főrendek, mint mondók, a muzeum dísztermében tarták üléseiket, ugyanabban, a hol

első előzetes gyűlésben bejelenté indítványát a főrendiháznak a jogegyenlőség elvei szerint leendő újjászervezése iránt.

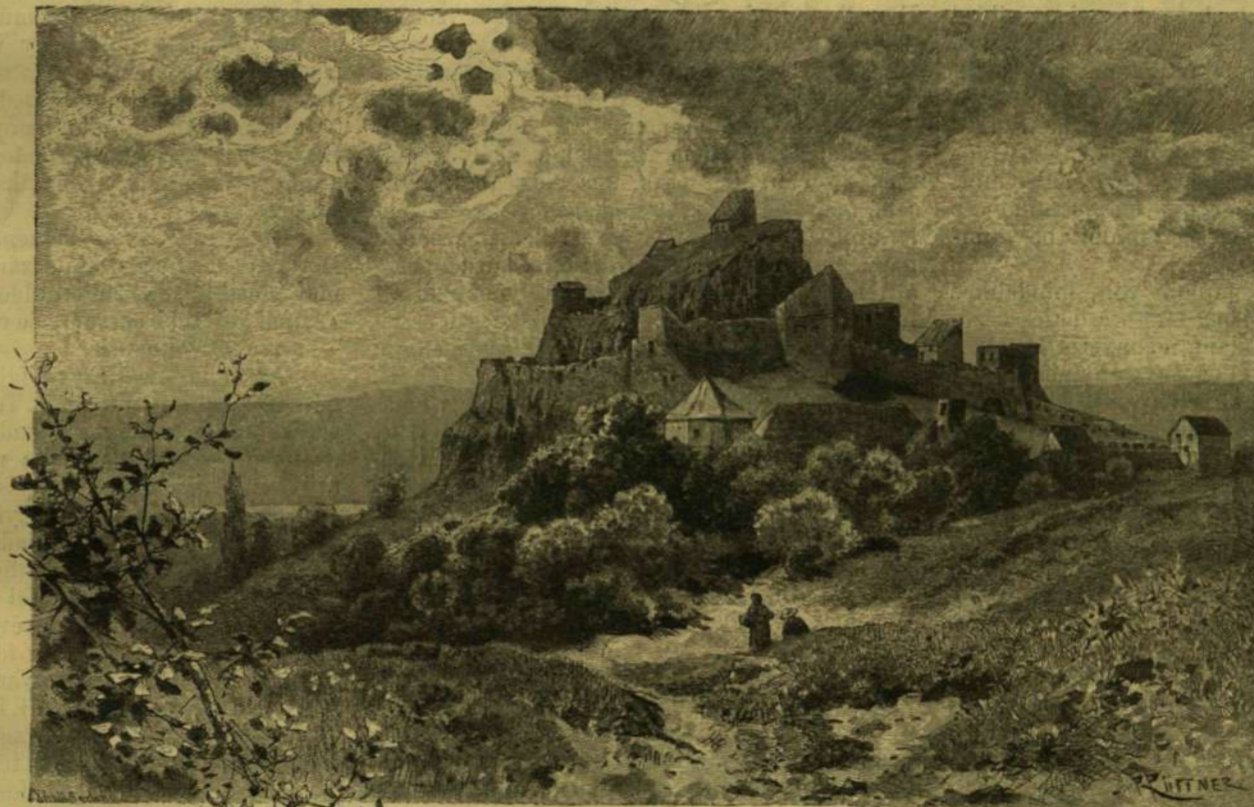
A főrendiházi ülésterem csak az újabb alkotmányos aera kezdetén nyerte mai belső berendezését. A lejtősen emelkedő, körben futó padok, vörös bőrrel bevont üléseikkel hiányoztak. A négyszögű teremben egyenes pad- és széksorok foglaltak helyet, melyek azonban el voltak mozdíthatók és másként állíthatók a szükség szerint, mint arra a Kisfaludy-társaság itt tartott közgyűléseiről emlékezhetünk.

Az elnöki emelvény, az előtte álló szószékkel, melyek azonban akkor sokkal alacsonyabban álltak, mint manapság, ugyanott voltak elhelyezve, a hol most látjuk, a nagy csarnokból nyíló főajtóval szemben. Jobbra-balra töle álltak a jegyzők asztalai, egy színvonalban a többi ülésekkel. Az elnöki emelvényen szemben voltak a gyorsírók asztalai e terem közepén. Négy sor pad állt ezek mögött, míg oldalt két-két csoportban álltak padosorok a főrendek számára, kik között az egyházi méltóságok foglalták el az első helyeket. Még a falak mentében is székek és asztalok voltak elhelyezve a főrendek számára.

A terem akkori beosztását híven tünteti föl egy azon korbeli metszet, melynek mását, mint érdekes történeti emléket, méltónak tartottuk olvasóinknak bemutatni.

titkos szerekkel üzerkedett s nevezetes volt arról, hogy ő volt az első, ki hirdetések után meggazdagodott. Már 30 évvel ezelőtt évenként 2—300,000 forintot költött hirdetésekre s reklámokra. Nagy vagyonából különben jótékony cselekedteket költött, Londonban egy nagysejű gyógyintézetet s női kollégiumot örökítik meg nevét. Az utóbbi a legnagyobb intézet a maga nemében. 250 növendék van benne s mindeniknek külön háló s dolgozó szobája, van továbbá az intézetben egy pár kütűnő gyűjtemény, magát a képtárt egy millióra becsülik. Holloway különben szegény koremszónok árva volt s férfikorba jutott, midőn vagyonosodni kezdett. Harminez-hét éves korában kezdte hirdetni piluláit és kenőcseit s öt évvel később már 50,000 forintot adott ki hirdetésre. 1880-ban már 400,000 forint volt e nemű kiadása s áruit a világ minden országában ismerték. Különben ő maga is hitt e szerek csodás hatásában s használta őket. A fizetésben igen pontos volt. Több mint száz emberét naponként ki fizette. Maga mindig igen egyszerűen élt s jó darabig ülete épületében lakott, a felajánlott kitüntéseket visszautasította, még az öt meglátogatól Gladston sem fogadta el. Utóbbi években körülbelül egy millió forint volt évi bevétel, melynek nagy részét a börtén nyerte. Hagyatékát a „Times” 50 millióra becsülte, de ki-sült, hogy alig volt több 10 milliónál, mely összeget sógora örökölte, ki a híres üzletet tovább folytatja.

* Földalatti halat fedezett fel egy olasz mérnök artzi kut furása következtében. Az állat igen kicsiny, szeme egyáltalán nincs s valószínű, hogy állandóan a földalatti vizekben él.

KÓHALOM VÁRA ERDÉLYBEN.

befogadására. Pinczék, boltívek, félszerek a marhák és házi eszközök elhelyezésére szintén nem hiányozhattak. Az ép karban fennmaradt kamrákat néhol még ma is csűr gyanánt használják a gabna tüzbiztos raktározására.

Kóhalom helysége, 2000-en felüli népességével, a legrégibb erdélyi német telepek közé tartozik. Azon időben, hogy II. Géza, 1141-től 1146-ig a szászokat a királyföldre betelepítette, ez a negyedik kolónia volt. Előtte keletkeztek Szében és Nagy-Sink-Várát, mely hatalmas hármás gyűrűben övezi, már a XIII-dik században emelték. Ha vasuton Segešvártól Brassónak tartunk, azon a ponton, hol a Homoród völgye nyílik, mintegy 120 méternyre a völgyüstől kiemelkedő bazalt-hegyen pillantjuk meg Kóhalom várát. A hozzájutás délről és keletről nem nehéz, mivel a házak és gyümölcsös kertek csaknem a vár aljágig kapaszkodnak föl, ellenben északról és nyugot felől meredélyes sziklák övezik.

A vár rongált falaiba s tornyaiba mélyen belevéste enyészetet hirdető jelszavát az idő, csak a legmagasabb sziklaponkon áll egy újonnan épült, illetőleg újított házasca, honnan megragadó kilátás nyílik a tájakra. Lent a hegy lábában Kóhalom hosszu, egyenes utcái látszanak csinos házaikkal, jó karban tartott gazdasági épületeikkel és dúz gyümölcsöseikkel, a kö-

szés vet némi világot a titokteljes körülményre, mely nagy betűkkel vésva a falba e szökből áll: „En Bánfi András itt voltam fogva 1678 die 25. julii.”

Bánfi András kiletéről hallgat a krónika. Lehet, hogy csak egyszerű polgár volt, abból a történeti nevezetesség nélküli családból, mely e néven a XVII. században Brassóban élt. De még ha nevezetesebb egyéniség is lett volna, kérdés, övei voltak-e valósággal a bilincsek. A rege azonban, mely nem tapogatózik, csakhamar kiegészítette képzeletében a történetet s csodás alakba burkolta, melyet még ma is szájról-szájra adnak tovább.

Török dult a hazán, monda. Történt, hogy Helvig királybíró is foglyul esett s irgalom nélkül Konstantinápolyba, a hettoronyba, hurcolták. Nagy volt a királybíró busulása, éjjelnappal azon töprengt, hogyan menekedjék. És ime ekkor egy Menenges nevű kék darabán, ki bűvös hirben állt, azt az ajánlatot tette neki, hogy kész őt kiszabadítani, ha tanácsát követi. Egyszermind leterítette kék köpenyét a földre a reá ülvé Helviget is kérte, fogózzék ő bele, s hunyja be szemét. Alig tett ugy a rab, a mint mondá, egyszerre emelkedni kezdtek s repülve hasították a levegőt. Mire Helvig engedelmet kapott, hogy szemét kinyithassa, már a

Jóval a pesti nemzeti színház megnyitása előtt már tartattak operai előadások a fővárosban, részint Budán, részint az innesső parton is. Magok a pesti színház kardinoknői átjárkáltak Budára, hogy az ottani magyar társaságnál kisebb operai szerepekben segédkezzenek. Így kerültek színre a többek közt „Ördög Róbert”, Meyerbeernek akkoriban dicsősége tetőpontján álló dalműve, Weber romantikus „Büvös vadász” s stb., míg az énekesnők közt nem egy sokat ígérő tehetség, köztük Konti Nina is ott nyerte első buzdító tapsait. Szó volt ez időben (1836) arról, hogy a Grassalkovich-telken épülő mai nemzeti színház munkálatait abban hagyják, illetőleg azt szini konzervatórium helyiségének építik ki, s a tervbe vett országos színház épülete számára a dunaparti nádortelket foglalják le, ha ugyan az eddig tett költségek kártalanítását remélni lehet. Valószínű, hogy ez utóbbi kilátás füstbe ment, mert az országos nemzeti színház építésének a Dumaparra költöztesése, mint tudva van, soha sem következett be.

Időközben az épülő színház ügyeinek vezetését a kezdeményező Pestmegyétől egy részvétel-társaság vette át, melynek kebeléből alakult meg az állandó bizottság. Ennek tagjai, Földváry Gábor alispán elnökléte alatt s Nyáry

Pál jegyzősége mellett Fáy András, Ilkey Sándor, gr. Ráday Gedeon táblabírák és Simoncs János főszolgabírók voltak. Ez a bizottság választotta aztán 1837. júli 26-án a szintársulat igazgatójává Bajza Józsefet, s ugyanekkor Rothkrepf (Mátray) Gábor, zeneügyünk ez erdemes bajnokát bizatott meg, hogy a játékok elforduló énekekre felügyeljen s jelentést adjon be a választmányok arra nézve, hogy mi módon lehetne egy jó magyar operát felállítani. Megnyitót, első előadásra, „Belizár” című volt kitzúve, Vörösmarty „Árpád ébredése” című ünnepi prólogusával, megnyitót napul pedig ugyanazon év augusztus elseje. Közbejött azonban, hogy a légszuszvilágítás nehézségei elhalasztást tettek szükségessé. Végre, hogy a vásárra és az ünnepi alkalomra seregesen felődült vidékieknek is eleget tegyenek, a megnyitást, egyelőre olajvilágítással, végleg aug. 22-ikére tűzték ki.

Ime a bemeneti árak jegyzéke a megnyitás napján: Földszinti s középpáholy 5 frt. Másodemeleti páholy 4 frt. I. emeleti zártzánk 1 frt 30 kr. Földszinti zártzánk 1 frt. Másodemeleti zártzánk 54 kr. Földszinti bemenet 48 kr. Másodemeleti bemenet 40 kr. Karzat 10 kr.

„Mészgödörök, homokbuckák kétfelől, — írja Vörösmarty az „Athenaeum”-ban, a megnyitást napjáról szóló referációjában, — elől vakolatlan toronáz, egyenetlen, félig rakott ut, benn asztalos, lakatos, színész, muzsikos egy rakáson, amazok csak alig tartózkodhatók furúkkal és kalapácsaikkal, emezek papiros-tekercseikkel próbán, mintegy a hely bírásaért vetekedve, mindnyájan sürgető, halaszthatatlan munkában — az óra 11-re jár, s alig fél nap hátra, hogy a legelső pesti magyar színház megnyitassék...”
„Már a délelőti órákban, — teszi hozzá a Honművész, — toltat a hullámzó néptömeg, mint buscs járandó a szincárnok felé, s midőn az ajtókat megnyitják, örmzajjal ömlött be a tündértombomba.”

Valóban tündértombomba volt, mindahhoz képest, a mit Pest az ideig látott. A díszes nézőhely fölé kékes-zöld alapu mennyezet borult, a kilenc muza képével ékesítve s csinos szelelő nyílásokkal ellátva. A mennyezethez hasonló színű páholyok közt arany koronával s talpazattal, keskeny, függőlegesen rakott arany veszőkkel cifrázott fehér oszlopok futottak fel. A páholyok könyöklője piros volt arany selymlyel, míg a zártzánkek tömött, zöld ülése a mellettök elvonuló fehér karfával s a rá alkalmazott vörös támaszokkal nemzeti szint képezett. Összhangzott az egész díszítéssel a zöldbe játszó fehér előfüggöny, mely arany rudon függő s arany rojtokkal díszített kárpitot ábrázolt. Pompás aranykaros gyertyatartók egészítették ki a tündéri képet, melynek elővárázolásában a következők, nagyrészen belföldi iparosok tettek ki magokért. Az építómester: Zitterbart Máttyás, az asztalos munkák készítője: Zofcsák, a gyertyatartóké: Ditman Kelemen, aranyozó: Flegl János, díszítményfestő: Neefe, gépész: Schütz.

Magától értetődik, hogy a megnyitás estén, mely a vásári napokkal is összeesett, minden hely zsufolásig tömve volt. Csak az állóhelyek mutattak még itt-ott hézagokat. Maga Vörösmarty és Földváry Gábor alispán is jelen voltak, kiket az előjáték hazafiasabb pathosza által felbuzdított közönség lelkesen eljenezett meg.

Az első drámai est a pesti nemzeti színházban tehát 1837. augusztus 22-én folyt le. Az első operai est ugyanazon hó 29-én, tehát hét nap múlva történik. A darab teljes címe: „Szevillai borbély, vig daljáték 2 felvonásban. Muzsikáját szerzte Rossini. Fordította Bántó.” Érdekes tudni, hogy az első operai előadás előkészületeire nem állott harmadfél napnál több idő rendelkezésre, a mihez hozzávéve Rossini e dalművének zenei nehézségeit s hogy maga a zenekar csupa új, és ahhoz még dilettáns emberekből állott, igazán megvallva nem sok kilátással kecsegtetett. Almaviva szerepét Lendvay, Bertáé Egressyné játszta, míg Figaroval Szerdahelyi, Rozinával pedig a már akkor kissé elhízott Dérnyé próbálkozott. Az egykor oly ünnepest énekesnő csaknem komikus hatást ébresztett, mikor a gyermekleány Rozina szerepében belépett. Lehet, hogy mind e körülmények ketes sikerüvé tették a darab kimenetelét, s részben ez is hozzájárult, hogy egykoru lapokban az előadás részletesebb mel-

tatásával nem találkoznak. De bizonyos az is, hogy a hírneves kritikai triász, Bajza, Vörösmarty és Toldy, lapokkal, az „Athenaeum”-mal, nem sok zenei érzéket tanúsítottak általában sem, annál kevésbé voltak szerénytelenek a zenei bírálat terén irányadólag fellépni. Maga Vörösmarty, mint legjelesebb életírója, Gyulai is tanúsítja, ép oly kevés zenei hajlammal rendelkezett, mint a nyelvnek egy más nagy mestere, Góthe. Természetesen szerénysége pedig nem engedte, hogy oly téren igyekezzenek babérokat kiereszkolni, melyre nem ezert magában hivatást. Így eshetett, hogy még midőn szeptember 10-én a „Szevillai borbély”-t ismételték is, e lakonikus észrevételnek kívül: „a színház ismét teli volt”, nem találunk más megjegyzésre, mely az előadást kritikai szempontból méltányolva volna, dacára annak, hogy ugyanakkor Vörösmarty a drámai előadások elemzéseibe hasábkörmön keresztül a legjelebb bonczoló elmével ereszkedett bele.

De általában van egy jellemzős kiindoborodó oldala az akkori bírálat magatartásának, s ez az, hogy több érdeklődést tanúsított az előadások etikai fóladata és hatása iránt. Bizonyos aggályos töprengéssel kísérték Bajzáék főképe a közönség magatartását, s a mellett, hogy szakavatott figyelemmel csüngtek az előadók játékán, éreztek azt is, hogy nem utolsó gondnal kell lenniök arra, hogy egy vad és szilaj, kultiválatlan tömegből, eszthetikai érzéktől, önmérséklől és művelti színházi közönséget neveljenek. E célból mindgyere osztogatták józan ízlésük tanácsait, föl-fólvetettek egy-egy gyakorlatias kérdést s egyáltalán mindent a közönségre való vonatkozással vitatgattak.

Kétségtelen mindamellet, hogy az első operai előadások nem állhattak a tőkely valami magas fokán, már csak ama sietségből ítélve sem, melylyel az új darabokat megszerezni, betanulni és előadni íykeztek. De a kezdet e napjait a lét és nemlét harca tette küzdelmessé a német színházal szemben, melynek már állandó közönsége, összevágóbb előadásai és virágzóbb játékrendre néhezé tették a versenyt a fiatal intézetre nézve. Még jóval később is, épen az operai játékrend érdekében, oly főgósokra volt a nemzeti színház utalva, hogy „Marsca, az ezred leánya”-t egyszerre szerezvén be a német színház igazgatóságával, hogy amazt megelőzze, egy éjszaka fordítottatta le Czakó Zsigmonddal és adatta elő. Annál diplomatikussabban kellett eljárnia az alkalommal, mikor még az ifju műintézet alig néhány napot ért s az armány és áskálódás felhői mind jobban kezdetek tornyosodni feje fölé a szomszéd intézeti klikk részéről, mely nem állotta megtenni, hogy Schodelnét a magyar színházban történt első föllépésekor az eltitkolhatatlan irigység pissegetésével fogadta. Nem csoda, ha fontosra vesztük, hogy a német színház akkori szereplő színészeinek hiu önteltsége annyira ment, hogy egy importált cseh énekes a „Spiegel” kritikust, mert egy ízben megjegyzéseket engedett meg magának játékára, saját lakásán doronggal támadta meg.

Ily körülmények fejtik meg azt, hogy a második opera, mely a pesti nemzeti színházban a „Szevillai borbély” két első előadása után, szept. 30-án színe került, „Zampa”, Heroldtól, alig két próbát látott. Ez alkalommal Vörösmarty is megtöri hallgatását, nem ugyan azért, hogy beható kritika tárgyává tegye az operát és előadását, hanem hogy jelzett modorában a közönséghez intézve tanácsait, néhány oldalvágást mérjen Dérnyére is, ki talán azért, mert ez időben már jóval túlesett művészetének delelő pontján, vagy meglehet egyebért is, elég az hozzá, hogy már nem épen mélyen és szilárdan állott az intéző kritikai körök rokonszenvében.

„Dérnyé, — írja Vörösmarty, — 3 vagy 4 koszorut kapott. Nem akarunk a felett vitakozni, valljon most volt-e leginkább ok Dérnyét kitüntetni, csak azt állítjuk, hogy ha egy koszorut kap vala sok helyett — illőbben lett volna megjutalmazva. A királynak csak egy koronája van, s épen azért becses, mert egy. Ha koronája annyi volna, mint ünge vagy kabátja, oly mindennapivá aljasodnék, mint kötősei. A művészt egy alkalomra, ha illeti, csak egy koszorú illetheti, a második, a harmadik már csak kisebbíti az elsőnek becsét s azt jelenti, hogy az elsővel nem adtuk oda mindent, hogy az csak fél tetszés, fél javaslás

volt (s erre minék a koszorú?) s a teljes javaslást csak eldaraboltan, a 2-ik, 3-ik vagy 4-ik koszorúval adjuk meg. Mintha valakinek arany helyett csupa krajczáróban fízetők ki diját, hogy az többnek lássék s minden alkalmatlanság nélkül lehessen rajta zöldséget s egyéb konyhára való vásárlani. Azt halljuk, némely színészeink az alföldről egész kocsiderekkel hozták a koszorut, mi talán igen jó volna — takarmányul — tehénnek, de becsüljük meg a művészt azzal, hogy szellemi dijaik jelei a sokszorozás által el ne aljasodjanak.”

Mindezek dacára is „Zampa” másodizben, október 11-ikén is telt ház s rokonszenves fogadtatás mellett adatott. Utána több mint két heti operai szünet után „Norma” következett, kétszeresen fontos operánk fejlődésére nézve, ugy is, mint a bécsi Kärnthner színház akkor már nagyhirű tagja, a kolozsvári születésű Schodelné föllépte (a második előadásban), s ugy is, mint első jelentkezése a magyar időszaki sajtóban a szakavatott, alapos zenei kritikának, Toldy Ferencz föllépése által, ki ekkor ragadja először kézbe a tollat, melyet, bátran elmondhatni, a zenei ízlés tisztulására nézve nem minden hatás nélkül dorozzot.

Érdekes Toldy megjegyzése a „daljáték” megjelölésre vonatkozólag. „A kifejezés nem jó. Az legfeljebb a német Singspiel, az olasz operettát, valamely megfelelő melléknévvel a francia vaudeville tenné ki, s általában oly színjátékot, melybe dalok vannak szöve, melynek muzsikái része dalművi, vagyis lyrai, de épen oly kevésé egy nagy muzsikai drámát, mint lyrai színjátékot nem mondhatni Shakspeare valamely nagy tragédiáját. Most nem tudunk megfelelőbb szót az operára, az utóbbik értelemben, azért tartuk meg az idegen szót, míg olyat találunk, s fogunk bizonyosan, mint sok egyebére.”

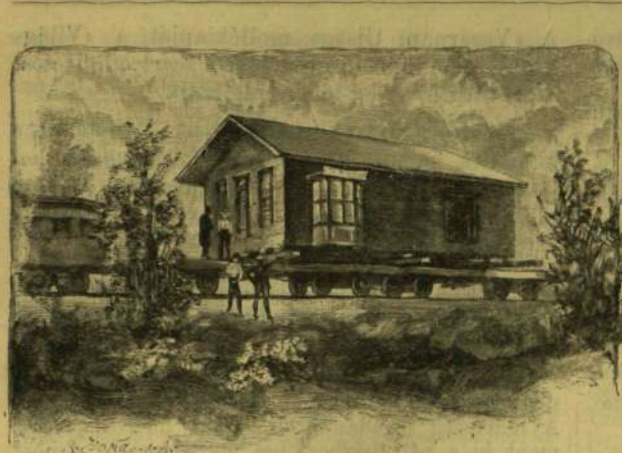
Toldy ítélete már egészen kimerítő. Kiemeli Dérnyét („Norma”), ki dacára, hogy nem drámai énekesnő, sikerülten oldotta meg fóladatát. „Annál kevesebb szerencséje volt, — teszi hozzá, — a recitatívokban.”

Az utóbbi megjegyzés fájhatott Dérnyé színészi temperamentumának. Tény az, hogy a második (október 30-iki) előadásakor Lendvay (Sever) együtt rekedt lett, a mi annál különösebb, mert Schodelné föllépése már nyilvánvaló volt. Lendvaytól Szerdahelyi vette át a magas tenort, Schodelné pedig diadalmas bevonulást tartott a magyar opera pantheonába, ugy hogy annak további fejlődése ettől fogva elváhatatlanul van összeforruva az ő nevével. Maga a komoly Toldy egész extázissal kiált föl: „Ezen este véli új aerája kezdődik a magyar operának, mint a melyen valóban rendkívüli hatást gyakorolt a főszerep vivője”. Mellette, vagy inkább mögötte, még csak egy új csillaga tűnt föl a magyar Thalának, Eder Lujza, a bájos Adalgisa. Ők ketten a jövőie voltak, Dérnyé már csak a múlté. Sajátságos tragikum, hogy a zenialis magyar színésznő és énekesnő, ugyanaz, ki legtöbbet tett és szenvedett a magyar színészet állandósításáért, a mikor sikerült végre bevonulnia az állandó országos nemzeti színház csarnokába, sajnos, nem vihette már oda többé magával egykori népszerűségét.

SZÁLLITHATÓ HÁZAK AMERIKÁBAN.

Sokszor halljuk, hogy Amerikában mintegy varázsütésre állanak elő a legmodernebb külsejű városok, ott, a hol pár héttel előbb merő pusztaság és elhagyatott vadon terült el. Ennek a mesterségnek megvan a maga titka, mely lehetővé teszi az amerikai gyorsaságnak ezt a szédítő példáját. Gyorsajtó, gyorsvonat, gyors festés, gyors fényképezés és még egy tucat gyors mesterség mind az amerikai üzleti verseny vállalkozásának eredményei. De a gyors építés ezeket is felülmúlja, és legjobban jellemzi az amerikai üzleti élet lázasságát.

Ennek a gyors építkezésnek titka és technikai alapja egyebek mellett a tolható házakban rejlik. Már ezeltől évekkél, a „Vasárnapi Ujság” 1870-iki évfolyama 43-ik számában közöltünk képet az Amerikában szokások háztalósokról, egy Kaliforniában élt hazánkfi magyarázó szövege kíséretében, azóta azonban ez ipar még sokban tökélyesedett s ma már Chikagóban egész jelentékeny vannak tolható házakból, honnan jelentékeny számu lakóházat szállítá-

Házszállítás Amerikában.

nak nyugatra, Dakota és Montana vidékeire, hol a prairieken, legtöbbször vasutállomások közelében, állítják fel e házakból az egész új várost.

De e házak nemcsak vasuton szállíthatók, hanem helyben is egyik utcaoldalról a másikra tolhatók szükség szerint. És nemcsak amolyan földszintes kis házak szorítokzik a szállítást, mint a minőt ezuttal képünk is mutat, hanem két és több emeletesekre is kiterjed, a mikor aztán különös látványt nyújtanak a lábra kelt házak. Resendes a háztalósok az esti szürkületben történnek, e célra alkalmazott munkások által, kik a homlokzat elő neh nyolnyire erős állványban nyugvó függélyes csavart erősítve, a ház oldalához erősített súlyos láncok annak hengere csavarodik fel, s a forgó hengertalpon nyugvó épületet magával ragadja a mozgásvonal irányában.

Az élelmességnék ilyen példája a görög bölcs eszményét valóítja meg, ki mindenét magával hordta. Házijurra nézve nem lehet ennél kellemesebb rendszer, mert tetszése szerint költözökdehetik, a nélkül, hogy háza eladásával, vagy elcserélésével időt kellene vesztegetnie, sőt ha tetszik, az adó elől is minden pereputyával együtt megszökhetik. A lakók azonban nem találják oly szerfölött kellemesnek az önkénytelen mozgást, és nem egy peres eset fordult már elő, hol kártérítési követeléssel léptek fel a rájok. erőszakolt helyváltoztatásért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A trónörökös irodalmi vállalata. „Az osztrák-magyar monarchia írásban és képekben” című munka szerkesztése megkezdte szétküldését azon felhívásoknak, melyeket Rudolf trónörökös főherczeg a magyar írókhoz és művészekhez intézett. A felhívás így hangzik:

„Az általam tervezett „Osztrák-magyar monarchia írásban és képekben” című munka létrehozásáért legintézetesebb és legilletékesebb tehetségeit és szaktudásait egyessite látni, tisztellel felkém. ... uraságot, és munkának a magyar szent korona országait ismertető részéhez nagybecsült közreműködésére hozzájárulni.

Azon biztos reményben, miszerint uraságod e hazánkat megismertető munka minél tökéletesebb összeállításának sikerét előmozdítani óhajta, kérem uraságot, sziveskedjék ez iránti készségét s egyéb erre vonatkozó nézetét, a magyar szent korona országait tárgyaló rész szerkesztésével megbízott Jókai Mór ural közölni, ki a munka szervezete és egyéb feltételeit iránt felvilágosításokat adand.

Fogadja uraságod legőszintébb tiszteletlem kifejezését.

Kelt Laxenburgban, 1884 június 7-én.

Rudolf s. k.

A levelek a trónörökös sajátkezű aláírásával vannak ellátva. Mint Jókai jelenti, mihielyt a választók beérkeznek, megalkulnak az irodalmi és művészi felügyelő bizottságok. A szerkesztőség megkezdte működését július 1-én. Addig is hirlapi uton közölte tette a tájékoztató prospektusát a magyar korona országait illető résznek, azon célból, hogy a felszólított írók és művészek az egész tárgy terjedelméről és egyetemlegességéről értesülést nyerjenek, a mely prospektus azonban se nem kimerítő, se nem kizáró, és egyáltalában nem megváltoztathatlan. A végmegállapítás az irodalmi bizottság befolyása mellett fog létrejönni.

A munkából kétféle kiadás lesz, egy díszes és egy olcsóbb. Az egész tizennyházi kötetre van tervezve.

Ebből az I-ös és XIV-ik kötet a bevezető és bezáró általánosságokkal foglalkozandó, VII kötet tartalmaz képezendi a birodalmi tanácsban képviselt tartományok (azok közt Dalmácia) ismertetése, a XIII-ik kötetét a megszállt tartományoké. Négy kötet jut a magyar korona országainak és népeinek leírására. Minden kötet harmincz ívet foglal magában, legnagyobb nyelvezetről alakban az olcsóbb kiadásnál. A később megjelenő díszkiadás alakja nagyobb 4-rét lesz; a kiállítás pazarságán kívül még abban fog különbözni, hogy része karcolt képeket is közöl, a mi hosszabb időt igénylő eljárás lévén, először a népies kiadás füzetei indulnak meg, és pedig a jövő év őszén, minden két hétben egy, illetőleg két füzet.

Az első füzet a bevezető kötetet nyitja meg. E kötethez 50 kép és 12 nagy térkép lesz mellékelve. Eitől számított két hétre megjelenik az Alsó-Ausztriát ismertető első füzet németül és egyidejűleg a Magyarországot ismertető első füzet magyarul. A következő hónapban ugyanezek magyarul és németül. A bevezető kötetből egyszerre jönnek ki mind a két nyelven a füzetek. Mikor az első bevezető kötet be lesz fejezve, akkor azután két hetenkint váltakozva jelennek meg az osztrák és a magyar népszerűsítő füzetei.

Az egész, a magyar korona országait ismertető rész összeállításával, az anyag beszerzésével, a hol kell, átdolgozásával, szerkesztésével, a trónörökös Jókai Mór bízza meg. Mind az irodalmi, mind az artistikai anyag fölötti felügyeletre ő fensége által felkért bizottságok (irodalmi és művészeti bizottságok) alakítottak magyar tudósokból és művészekből. Ezen bizottságoknak egy-egy tiszteletbeli elnökön kívül két elnöke és 7-9 tagja lesz.

Mind az irodalmi, mind a művészi kiállításban való részvételre föl lettek hívva s folytatlagosan megkeresésnek levélben a trónörökös főherczeg ő fensége által a hazai írók és művészek közül számosan, kiket a szerkesztőség e célra ajánlott s ajánlani fog. De fölhatnak azokon kívül mindazon irodalmi és művészi erők hazánkban, a kik tehetségeikkel és adottságaikkal e munkát gazdagítani óhajtják, hogy ajánlataikkal e mű szerkesztéséhez fordulni sziveskedjenek.

Különös gondot fordított a szerkesztőség arra, hogy a Magyarországon lakó mindenféle ajku nemzetiségek legkiválóbb íróit fólszólítsa a közreműködésre: ezáltal lévén, hogy a kik leghíbben ismerik a népfajok sajátosságait, jellemét, szokásait, azok irjanak ezekről. A szerkesztőségnek csak arra lesz gondja, hogy az írók a tárgyilagosságot megtartsák. A prospektusba eddig fölvetett tárgyak száma már meghaladja az 500-at. Mindezen tárgyak befogadására (a képekkel együtt) 1500 lap álland rendelkezésre a szerkesztőségnek.

Minden (a mi különben ismertetésre érdemes) a mibe föl nem vehető (például nem az összes hazai furdók, ásványvizek leírása, vegyelemzése, valamennyi várom története, valamennyi mindenből a legkiválóbb, a legjellemzőbb. A mi a tárgyhöz tartozó önálló munka már eddigelő megjelent, az maga egy könyvtárt képez; a mi a szerkesztőség 4 kötetbe csak egy szorítat be, ha mindennek csak az essenziáját adja. Tehát mentül több érdekes adatot kér; költői fikciókat épen nem, a tudós adalékokat pedig népszerű modorban és a maguk helyén alkalmazva. (Például craneologiat a hazai dolichocephalus-leleteknél, de nem általános koponyatant az ország minden népeiről.) Ugy óhajta ezt a munkát összeállítani, hogy abban, in nucleo, összesítve legyen mindaz, a mi hazánk és népeletünk nézve érdekes és tanulságos adat, és mindez irodalmi becsű és mellatott olvasmányává idomítva. Tehát e műben egy a tudományos alapság igényeinek megfelelő, a mellett a népmondakör kutatásait, a jellemző tradíciókat, a népköltészetet és tájleírát összeölő dolgozatot óhajt létrehozni.

Ő fensége Rudolf trónörökös a szerkesztőség kértére legnehezebb indulatlat ajánlkozott keleti utazásból ismeretes kitünő tollát hazánk több vidékének és népszokeimának (igy a marannarósi és görényi vidéknek és népek, a kárpáti Csorbai-tónak, a baranyai sokáczoknak stb.) ismertetésére felhasználni. A magyar kormánytól s a szerkesztőség részéről remél a szerkesztőség; egy nemzeti képtár felállítására, az összes magyarországi népréseleteknek egy gyűjteményben kiállítására már terve van véve s ezek nagy segítségére fogják lenni a munka művészi tökélyre emelésének. Az irodalmi munkálatok lapontik honoráltnak, a tisztelőid egy nyomatott lap után 8 frank aranyban. A művészi munkálatok díja a mű kiviteli minősége szerint határozottatik meg, s az egyes művészekkel való megegyezéstől függ.

Végül az egész vállalat kiállítás költségeire nézve is a föbb adatok a következők: A munka díszkiadásának költségeit a bécsi államnyomda előlegezi. Mintán a díszkiadásnál előrelátólag csak korlátozott számu verőközségre számíthatni s így azon eshetőség veszteség is lehet, ez esetleges hiánynak a pótlását ő fensége s király saját magánpénztárából kegyeskedtet megígéri. A népszerű kiadások, a mik egy Bécsben, mint Budapestben magánvállalko-

zóknek átadva, colportage útján, nagy közönségre számíthatnak, a saját kiállítás költségeit, ideészámítva az írói honoráriumokat s a szerkesztési költségeket is, a saját bevételéből fedezik. És e szerint, miután pénzbeli áldozatot egyedül az uralkodó nagylelkűsége hoz a mű létesítéséhez, az egész műnek teljes sikerülése tökéletesen az írók, művészek és a közönség kezébe van letéve. Külön levén választva a magyar rész az osztrák föltől, a szerkesztőségnek erős hite van benne, hogy mind a magyar írók, mind a magyar művészek, mind a magyar közönség mindent meg fognak tenni, a mi tehetségükben áll, hogy a versenyben beállított megálljunk. A munka díszkiadásának ára kötetenkint 30—36 frt lesz, míg a népszerű kiadásból egy kötet (ugyanazon fametszetekkel, csak a kézkarcok nélkül és olcsóbb, de igen szép papíron) fog 4 frt 50 kbra kerülni, és 30 kros füzetekben részletenkint is megszerezhető lesz.

A prospektus végül közli a magyar résznek 63 fejezetre osztott anyagát meggyék, megyecsoportok, stb. szerint beosztva. Hozzávetőleg felsorolja a fejezetekben tárgyalandó anyagot is. E tervezet azonban, mint fentebb is említve volt, nem végleges, hanem csak azt kívánja feltüntetni, a minek okvetlenül benne kell lenni a műben; csak a részt venni akaró írók nyilatkozatai után lehet a tartalom megállapítására gondolni.

„A magyar ötvösség remekei” című díszmunka ajánlását ő fensége elfogadta s a kérdéses műből egy magyar és egy francia példányt megrendelt. E munka iránt, — mely dr. Pulszky Károly szerkesztése mellett készült, — egyáltalán nagyon örövendően fokozódó érdeklődés mutatkozik; legújabbán is Trefort Ágoston miniszter saját maga és a vállas- és közoktatási miniszterium számára rendelt meg 1—1 példányt.

„A Budapesti Szemle” júniusi száma már elhagyta a sajtót. Közleményeinek sorát Szász Károly egy nagyobb műfordításra nyitja meg, mely kiegészítő része egy nevezetes költő műnek, Tennyson idylljeinek. Szász Károly most a „Gareth és Lynette” című idyllt adja, az eredetihez méltó fordításban, s igéri a királyi idylltek többi részét is, rövid idő alatt. A kötet további tartalma: „A trójai ásatások ősembertani jelentősége”, folytatlagos közlemény Téglass Gáborról. „Az ingatlan vagyon megadóztatásának fejlődése és mai állása Poroszországban”, első közlemény Lukács Bélától. „Az elő anyag és az egyéniség”, ifj. Apáthy Istvántól. „A pessimismus egy új bíralója”, Ambrus Zoltántól, ki Paul Bourget egy művét ismertet. Pálffy Albert „Anya és grófné” regényből nagyobb közlemény van e füzetben is, és több könyvbírálat. „A Budapesti Szemle” előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

A magyarországi hirlapirodalom forgalmáról érdekes kiünatást tesz közre a közlekedésügyi miniszterium, kapcsolatban a postán szállított példányok számával. Ez adatok nem kis fejlődésről tanuskodnak.

A mult 1883-ik évben összesen 638 hirlap és folyóirat jelent meg, 49-nél több mint a megelőző évben. Politikai lap 82 volt, köztök 47 magyar, 22 német, négy román, három tót, sat.; a politikai lapok száma által héttel csökkent. A helyi érdeklő lapok száma viszont nagyon nőtt: 169-ről 225-re s ezek közt 157 volt magyar, 48 német, az emelkedés is majdnem egészen e két nyelvűl mutatkozik. A szépirodalmi lapok száma fogyott, még pedig 72-ről 60-ra; ezek közt 52 magyar, az összes többi nyelvekre tehát csak nyolcz jut; viszont a szaklapok száma emelkedett 240-ről 252-re, melyek közül 182 magyar s az emelkedés majdnem kizárólag a magyar nyelvűekre esik. Az élelapiak száma, 19, változatlan maradt; magyar élelapi 11 volt. Mindezen lapokból postán szétküldetett 40.234, 288 példány, hat millió példány több, mint a megelőző évben, a mi kétségkívül jelentékeny emelkedés. A példányszámából s a tulajnyomó rész a magyar lapokra esik, csak a politikai napilapoknál jár közel a magyar lapok 15.770,674 példányszámához a német lapoké: 12.406,803. A szépirodalmi, szak- és élelapiokból a nem-magyar nyelvűek példányszáma igen csekély s pl. negyeddél millió példány szaklapból 3/4 millió volt magyar.

„Az életből az életnek” címmel Brankovics Györgytől egy füzet jelent meg, apróságokkal, tárcsaszéri emlékekkel. „Az otthon. A türelem. A szerénységek. A hibák. Szemesnek áll a világ. A képmutatók. A restség. A trescsők. A jólét a boldogság titka. Az adósságok. A pontosság. A szelidség, szilárság. A nőkről. Idő és erőpazarlás. A tudatlanok. A dicsekvés. A művészek művésztete”. Ez az egyes cikkek címze és tárgya, s a szerző egyiket humorosan, a másikat bölcselkedve tárgyalja. A 122 lapra terjedő füzet ára 1 frt.

Hol a boldogság? Vigasz szó a szenvedők, a szerencsétlenek számára. A szerző neve nélkül a Légrady-testvéreknek megjelent füzetek, szép-mondásokat és vigasztaló sorokat tartalmaz. Ára 10 kr.

Kamatnutató táblázatokat állított össze Anyos Lajos Komáromban. A 4^{1/2} százalékos kamatok mutatja a legkülönbözőbb időkre. Kemény kötésben ára 1 frt 50 kr.

Folyóiratok. A Természettudományi Közlöny júniusi füzetének főbb cikkei: dr. Laufener Károlytól «A hipnotizmusról és a vele rokon ideges tünetekről» négy ábrával; Kerpely Antaltól: «Az első vaskötélpályáról Magyarországon» s dr. Frank Odontól az iskolai szünetek alatti gyermektelepekről. — A «Természettudományi Közlöny» (kiadja a nemzeti múzeum és szerkeszti Herman Ottó) tudományos szakfolyóirat ápril-júniusi évfolyamában Kohl Ferenc rovartani cikket közöl, mely az oxybelns nemnek (darázs-faj) ismeretéhez szolgáltató újabb adatokat; Janka Viktor és dr. Borbás Vince növénytani, Franzeman Ágoston és Schmidt Sándor ásványtani tanulmányaikról ír, Leozka József pedig ásvány-kémiai vizsgálatakról. — A «Függetlenség» irodalomtörténeti közlöny Horváth István életének és irodalmi működésének rajzát közli Zsilszky Mihállytól; a füzetben van még: «Vachott Sándor élete», dr. Váczy Jánostól; «A nemzeti szellem határozottabb eszméitől száz év előtt», Csaplár Benedekétől; irodalomtörténeti repertorium il. Szinyeyi Józseftől. — A «Nemzetgazdasági Szemle» júniusi füzetének fő tartalmában a főbb cikkek: «Az új ipartörvény és az állam s társadalom feladatai», dr. Heltai Ferenczétől; «Magyarország népességének megoszlása», dr. Jekelfalussy Józseftől, «A vízjogi törvényjavaslat», dr. Kovácsy Sándortól, stb.

Zeneművek. «Magyar rhapszódia», zongorára Weber Istvántól, ki a hanggyűzűzet Császká György szépsi püspöknek ajánlotta. Hol jelent meg, s mi az ára, nem lehet tudni. — «Álföldi rózsák» cziművel a Rózsavölgyi-féle zeneműterjesztésben hat eredeti magyar dal jelent meg Morvay Ákostól, énekhangra zongorakísérettel alkalmazta Gaál Ferenc; ára 1 frt.

A nemzeti színházban Bronlik tenorista még a «Hugonották»-ban mint Raoul és a «Sába király»-ben mint Assád lépett föl. Teljesen megnyerte a közönséget művészi éneklével. A nemzeti színházban e hó 30-án lesz az utolsó előadás a nyári szünet előtt, egyszersmind az opera utolsó előadása is ez lesz a nemzeti színházban. Buzsuzól a «Sevillai hercegy»-t választották, mert 1837-ben augusztus 29-én ugyanezzel az operával nyílt meg a nemzeti színházban az operai előadások sorozata. Azóta 165-ször adták elő és nem egy előkelő művész énekelte Rossini üde dallamait.

A budai szinkorra eddig se az időjárás, se a közönség partfogása nem volt valami biztató. Ujabban a budai polgári kör karolta föl Cséka Sándor színtársulatának ügyét, s tettel és jó szóval buzgálkodik érdekében. Legtöbbet azonban a jóra változott idő tette. A társulat eddig elég sok jelt adott törekvésének. Új műveket hozott színrre gondos előadásokban. A közönség tettségét eddig leginkább a Tolnai-pár, Béthi Laura, a Follinus-pár, Kazaliczky, Balassa, Boross, Esztergyniné, Tökés Emilia, Németh János, Mezei, Kiss Pistán bírják.

A kolozvári nemzeti színház legutolsó éve (1883 májustól) elég kedvező. Tartottak 117 előadást, s 84 darab került színrre. Eredeti darabok 67 estét töltöttek be; ujdonság 17 volt. Legtöbb darabot Szilgityitől adtak. Madách «Ember tragédiája» pedig két hét alatt hét előadást ért meg. A királyi szubvenzió 30,000 frtot, a bérlet-jövedelem 6125 frtot, a napi jövedelem 31,791 frtot tett. A tagok fizetési 61,511 frt. A ruhátr gyarmatására 1654 frt. díszlettára 1186 frt. könyvtára 1544 frt fordított. Összesen a 87,948 kiadásal ugyanannyi bevétel áll szemköt, a mennyiben a 2978 forintnyi hiány kölöson utján fódöztetett.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 23-iki ülését szakszerű előadások vették igénybe.

Hantken Miksa a magyarországi mész- és szarukövek gőszölő vizsgálatának eredményeiről értekezett, és ismertetete ama szerves teecstecskéket, melyek az általa megvizsgált közetek alkotásában a legkiválóbb szerepet viszik. Utána Fröhlich Izor mutatta be Perényi Sándor kis-czelli vasuti mérnök dolozzatát «az elektromos vezetékek hőbíróssági képességéről és hőméréséről». A munkát kiadásra ajánlja. Végül dr. Szabó József ismertetete röviden Teglds Gábor dévai realiskolai igazgatónak «Ujabb barlangi medvefejtés radványok hazánkból» czimű értekezésének tárgyait. Teglds érdeklődését három barlangi medvefejtésre vonta különösen magára. Ezek a székelv múzeumhoz idegen vidékekről származtak. Egyik az aggteleki barlangból való, a másik kettő a Sebes-Körös

halpartján Telegdi átellenében Esküllő falumal levő barlangból. Tégiás a koponyáj terjedelmének leírását adja s az előzárpfogak helyének elosztóságából az illető medvék teljes kifejlettségére utal. Ezek után röviden ugyancsak a székelv múzeum tulajdonát képező néhány más barlangi medvevárszletét írta le.

A Szent-István társulat e hó 24-ikén választmányi ülést tartott gr. Károlyi Sándor elnöklété alatt. Először is az alelnök, Törökyni Béla apátikanonok tett jelentést római utjáról, tudatva, hogy a pápa kegyesen fogadta a társulat hódoló feliratát és pétértilléré. A pápa május 15-dikén fogadta Törökynit és Fraknoi Vilmost. Az utóbbi említést tett a pápa előtt a vatikáni levéltár magyar vonatkozású okiratainak kiadásáról.

E munkálattól már két elhagyta a sajtót, s azt a gyűlésen be is mutatták. A «Monumenta Vaticana Hungaria» második kötete nyomán, mely Gentilis bibornok okiratait, rendeleteit tartalmazza, a kinek, mint V. Kelemen pápa követének, Magyarországon (1301—1311) főrése vala abban, hogy az Árpád-család kihaltával az Anjou-ház nyerte el Magyarország trónját, a nagyrédmű bibornok életrajzának megírására Poór Antal kanonok s akadémiai tag vállalkozott. A vatikáni bizottság 1883. évi deczemberben kelt határozata folytán 1886-ban Budavár visszafoglalásának ünnepére külön kötetben fogja közrebocsátani a pápai köteteknek az eseményre vonatkozó jelentéseit, melyeket a vatikáni levéltár hiány nélkül megőrzött. Ezek feldolgozására színter Fraknoi Vilmos vállalkozott. E mű kiadásá által Szent-István társulat méltóan fogja megemlégni történetünk e nevezetes eseményének emlékét.

Az iparművészeti múzeumnak ajándékozta Líbai bécsi festő néhai atyjának, az ismert besztercebányai születésű magyar ezüstművesnek, Ferenc császárt ábrázoló, ezüst filigran művét, mely az ötvösműkiállításban is méltó fölmuttás keltett s melyért készítőjét a 40-es években a bécsi ötvös-czég dísztagjává választotta. A szobor ezüst anyaga maga ezer fnt értékét képvisel. Ehhez hasonlóan még csak egy van hazánkban, szintén Líbaitól, s ez I. Napoleonnak a nemzeti múzeum régiségtárában elhelyezett ezüst szobronyból készült szobra, melyet a múzeum közelébe szintén az iparművészeti múzeumnak ajándékozott. Ezen felül a nemzeti múzeum átengedte még Szentpéternek műveit is, maga az iparmúzeum pedig egy Szentpétertől eredő vert karot s egy Mária Teréziát a pozsonyi országgyűlésen ábrázoló és az ötvösmű-kiállításban részt vett ezüst szobronyművet szerzett meg. E szerint az e század elején feltűnt két hazai ötvösünk teljesen képviselve van az iparművészeti múzeumban és ötvöseinknek érdekes tanulmányul szolgálhat.

Az akadémiai könyvtár rendezése. A magyar tud. akadémia könyvtárának szakszerű rendezése serényen halad előre. A június 1-ig rendezett szakok száma 48-ra szaporodott, melyek összesen 34,220 munkát tartalmaznak. A könyvtár a lefolyt 1883. évből összesen 1304 munkával (1235 kötetben), 777 füzettel és 4 térképpel szaporodott, melyek számban azonban a 110 külföldi és hazai folyóirat nincs felvéve. A könyvtár olvasó termében 1883-ban 9852 egyén 14,805 munkát használt; házon kívül 163 egyén 1129 könyvet kölcsönzött ki, összesen tehát 10,931 egyén 14,545 könyvet használt. A kéziratok rendezése is nagy mértékben haladt. A munka legnagyobb részét a történelmi szakra fordították s igen sok becses forrást és adatot tettek közzé. Az eddig rendezett kilenc szakot már felállították. A kézirattartó a lefolyt évben száznál több író s külön engedélyvel 22 ifjú használta.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Egy püspök jubileuma. Peitler Antal József vácai megyés püspöknek huszonöt éves jubileumát e hó 19-én ülték meg Vácztól. Peitler püspököt a pápa jubileuma alkalmából a pápai trónállás méltóságára emelte. Az isztentiszteleten maga az ünnepelt tartott misét, melynek végeztével a kis leányok koszorút nyújtottak át s ezután számos küldöttésgel tisztelgett a jubilémsánál. A vácz-egyházmegyei papság, Vác város s a püspöki uradalmi tisztikar albumokat adtak át. Az ünnepélyt lakoma fejezte be.

Ösleánytani gyűjtemény az egyetemen. Dr. Hantken Miksa, a budapesti egyetem ösleánytani tanára, a napokban adta át nagybecsű paleontologiai gyűjteményét az egyetem birtokába. Szabó József rektor, az egyetem nevében, meleg köszönetet mondott az adományért. A gyűjtemény, mely összesen 4273 darabot foglal magában, évek hosszú során ütött gyűjtésnek az eredménye.

MI UJSÁG?

Mai számunk utolsó levén e félévben, kiadó-hivatalunk a megrendelések mielőbbi beküldésére kéri föl az olvasókat, nehogy a lapok küldésében fennakadás álljon be. —

A «Vasárnapi Ujság» melléklapját, a «Világ-krónikát» előfizetünk félre 1 fnt előfizetési árért még folyvást megrendelhetik.

A király a trónörököslet jul. hó 6-án nagy kísérettel, külön udvari vonattal Kolobá utazik. Már megkezdődtek a hadi hajók gyakorlatai. A király és a trónörökös egész ott tartózkodásuk ideje alatt a «Miramare» hajón fognak lakni.

József főherceg Győrött. József főherceg két fiával mult szombaton Győrbe utazott, s nagyobbik fia, a fiatal József főherceg, ott iskolai vizsgát tett.

Már jóval a főherceg megérkezése előtt nagy néptömeg hullámzott az ünnepi díszelt utcákon. A főherceg fogadására dr. Zalka megyés püspök ment ki a pályához, hol megjelent dr. Krusz Krizosztom pannonhalmi főapát, gróf Laszberg Reszó alispán vezetése alatt a vármegyei tisztikar díszmagyar ruhában, továbbá a városi tisztikar s a képviselőtestület számos tagja, a kir. törvényszék s egyéb hatóságok és tanteszületet képviselői. Ő fenségét a püspök üdvözölte, s a főherceg a tisztelgők folytatnos éljenzései közt a püspök négyes fogatán foglalt helyet, balján a püspök; a püspök másik négyes fogatán a fiatal József főherceg foglalt helyet nevelőjével, Holdházy János apátkanonokkal, a harmadik négyes fogaton László főherceg foglalt helyet, nevelőjével, Malatin Konrád benczés-tanárral. József főherceg a püspöki dísztermekben a házigaada üdvözlését fogadta, a ki ez alkalomra saját lakosztályát engedte át magas vendégének, ön maga az épület déli részébe vonulván. A hivatalos tisztelgések est 7 órakor voltak. Atyuk oldala mellett jelen voltak a kis főherczek is. Vasárnap a főherczek 8 órakor jelen voltak a püspöki várkópolmában a püspök által mondott misén. A fiatal József főherceg a gymnasium II. osztályából 10 órakor tette le a vizsgálatot igen jeles eredménnyel. 11 óra után a püspök kalauzólása mellett megtekintették a székesegyházat, annak ritka becsű, műtárgyakban gazdag kincstárát s bejegyzték nevüket az emlékkönyvekbe. Déli 1 órakor díszbejárt a püspökknél, melyre a hatóságok és testületek kitünőségei hivatalosak voltak. Ő fenségök hétfőn reggel 9 órakor Pannonhalmára mentek s onnan másnap Alesuthra tértek vissza.

Udvari főmarsall. Az elhunyt gr. Larisch utódjál ő felsége gr. Szécsen Antalt nevezte ki. A lapok azt írják, hogy első eset, mikor magyar főúr viseli e méltóságot. Gr. Szécsen Antal most 64 éves férfi, s egyéb érdemei közé tartozik, hogy mint az akadémia és Kisfaludy-köröség tagja, irodalmi és kulturális mozgalmainkban tevékeny részt vesz.

Egy magyar tudós emléke Londonban. A londoni Royal Asiatic Society e hó 16-iki ülése Körösi Csoma Sándor hazánkfiának, a híres utazó emlékezetének volt szentelve. Akadémikán jeles tagja, dr. Duka Tivadár tartott fölőtte emlékbeszédet. Duka az akadémikán által kiadandó életrajzhoz már régebben gyűjti az adatokat, és senki sem illetékesebb a nevezetes utazóról írni, mint épen ő, ki nemcsak honfitársa, hanem évek hosszú soráig élt Indiában, s meglátogatta azokat a helyeket, hol Körösi Csoma tartózkodott. Duka már egy szép emlékbeszédben a magyar tud. akadémia előtt is méltatta a tudós utazó működését, kinek a nyelvészet terén tett működését oly nagyra becsüli a külföld.

Az emlékbeszédben Duka részletesen előadta az okokat, melyek Körösi Csoma Sándort rábírták, hogy hazáját elhagyva, Ázsiába menjen nyelvutadományi kutatás-okra. Körösi Csomának nem az volt célja, hogy Ázsiában a magyarok rokon nemzetét keresse, hanem hogy ott nagyzerény nyelvészeti tanulmányokat tegyen. Körösi nyelvészeti vizsgálatai és munkái most is egyedüli és legbiztosabb néhas gyanánt szolgálnak a tibeti nyelvek megértéséhez és elsajátításához. Az angol kormány már több kiadásban adta ki Körösi tibeti nyelvtnát, szótárát és a tibeti vallások leírását. Duka ur tehát gyűjténi kezdette honfitársa életének adatait, mult évben pedig sikerült egy angol öreg hittérítőtől, ki Körösinek kebelbarátja volt és nagy tisztelője, Csomának kézíratait is megszerezni. Ez irományokat Duka nekemkára elküldi a magyar tudományos akadémikának. Az emlékbeszéd után, mely a nagyszámmal megjelent összes hallgatóságot egészen elragadta, köszemlére állítottak Körösi munkái, melyek eddig az angol kormány költségén megjelentek, dr. Duka ur pedig bemutatva Körösi kézíratait, melyek hatalmas két csomagban mintegy 40 füzetet képeznek. Dr. Dukának kétségkívül nagy érdeme van, hogy tudós hazánkfiának életrajzát megírja és munkáit a haza számára megszerezze.

Dr. Duka abból az alkalomból tartá e felolvasást, hogy dr. Malan, a kalkuttai Asiatic Society egykori titkára, a magyar tudományos akadémikának ajándékozta Csomának számos könyvét s nagybecsű kézíratait, melyeket magától Csomától kapott, kivel mintegy félszázad előtt jó ismeretségben állott. A felolvasás kivonat volt Duka nagyobb magyar művéből,

melyet akadémiának megbízásából írt, s melyben Csoma levelei czafólják meg azt a föltevést, hogy ő a magyar nyelvet kereste a tibetiben. Nem lévén álmódó, nem volt semmiféle kellemetlen kiábrándulása. Söt elért eredményeivel mindig meg volt elégedve. Ő volt az első európai, ki háromszor is megfordult Tibetben s évekig lakott ottani zárdákban. Ő adta ki európai — angol — nyelven az első legjobb tibeti nyelvtant és szótárt. Az angol tudományos világ hálás is ezért iránta s kegyelettel említi nevét mind a mai napig. Az emelt neki emléket és brízitét Dársilingban a sirt, hová őt nem csalódás vagy bánat vitte, hanem a moscárúd, melyet akkor kapott, midőn 1842 kora tavaszán a dalai lámához gyekezett, kinek könyvgyűjteményében csakugyan nem alap nélkül remélt a régi hunokra és ugorokra vonatkozó adatokra találni. Dr. Duka, az egyetlen magyar ember, ki majdnem mindenütt járt, a hová Csoma működésének javarésze esik, nagy lelkesedéssel karolta föl s dolgozta ki tárgyát. E hó 22-én épen hatvanadik születésnapját ünnepelvén, vendégszerető házához gyűjtötte a londoni magyarok egy részét és saját munkájának egyes fejezetein kívül bemutatva nekik a nagyérdéki Csoma-reliquiát is. Különös érzelmek nézegeti ezeket a hazai: e hosszú, keskeny, sárguló pergamenlapok telve furesa akombakomokkal, sok lemondásnak, szorgalomnak, erős akaratnak, s türelemnek gyümölcseivel, azóta keletkezett sok tudományosság kuforrásával; az ír meg-megpihent munkája közben, el-elmerengett élete multján, székelv szülőföldén, a hirméven, mit a jövő fog hozni, s gondolatai nyomát ott hagyta a lap szélén, hol egy tréfás, hol egy pathetikus magyar versben, hol latin idézetekben. Azóta több mint ötven év mult el s bizony nemcsak a dicsőség, de a kellő elismerés is soká késik.

Három költő emléke az erdei lak-nál. Az eperjesi Szent-László-hegy egyik kiszögellésén, az «erdei lak» tőszomszédságában, hol egykor Petőfi, Tompa és Kerényi dalversenyre keltek s megénekeltek a lakot, az ottani «Széchenyi-kör» szép emlékoszlopát emelt.

A leleplezés a napokban történt. Az ünnepély a kör dalegylete által énekel «Himnusz»-szal kezdődött, Lévai István tanár alkalmi beszédet mondott a három költőről. Irányi István törv. bíró, Irányi Dániel bátyja s a három költő egykori barátja olvasta fel ezután emlékvészt. Ezt követte Petőfi, Tompa és Kerényi «Erdei lak» czimű költeményeinek olvasvása Huska-Kollár Irma és Dessewffy Etelka urhölgyek s Balpatyai József által. A dalegylet erre énekelte Petőfi «Honf dal-át» s Lévai István átadta a város polgármesterének az emlékszóbot, melyre a gimnaziumi ifjuság koszorút tett. Fuhrmann Andor polgármester ígérte, hogy a mily kegyelettel állította fel azt a közönség, ép oly kegyelettel fogják ő s utódai gondozni.

Az országos kiállításról. A kiállítási bizottság legutóbbi ülésén több fontos ügyet intéztek el.

A kiállítás érmeinek kivételével Schwartz Mór hazánkfiát biztált meg. A katalógus hirdetéseiire vonatkozólag Mosseval kötnek szerződést. A kiállítási terület világítására a vegyes rendszert fogadták el, s így a kiállítás terület 40 iv-lámpával és mintegy 100 —150 izzó-lámpával és 94 gázlámpával lesz megvilágítva. Az elektromos világítás berendezésére Ganz és társa, Egger, továbbá Kremencezy czégek ajánlatai fogadtattak el. A gázvilágításra vonatkozólag a légszűrő-társulat 8400 frtot kért az összes csőházhoz lefektetéséért, a lámpaoszlopok és lámpák felszereléséért. A bányászati szakbizottság ajánlataira elhatározták, hogy a kiállítás bányászati részéről külön katalógust adnak és egyszersmind megszavazták annak költségét, azonkívül 500 frta szabták a képzőművészeti kiállítás külön katalógusa czimlapjának költségét. — A hazai fürdők és gyógyhelyek ismertetésére szolgáló panorama építésére társaság alakult, a melynek megengedték, hogy a látogatóktól 40, 30, 20 kros belépti díjat szedhessen. Kreisz János kávés engedélyt nyert egy modern, minden igénynek megfelelő díszes kávéház építésére, két boszniai vállalkozó pedig egy boszniai kávéház és árusarnok felállítására; e kávéházban azonban csak a Boszniában divó török kávé elárusítása lesz megengedve. A kiállítás díszes részlete a közönség kényelmére fölállított székrekre és padokra néve a bizottság Buchwald ajánlatát fogadta el, ki ugyanannyi ingyenes ülőhelyet becsát a közönség rendelkezésére, mint a mennyi után díjat fog szedni, s ezenkívül minden karszék fölállításá után 25 krt fizet a kiállítási bizottságnak. A díj a karszékrekre néve 3 kr. A tornacsarnok fölépítésére a közoktatásügyi miniszterium által fölajánlott 2000 frton felül még 1100 frt hiányozván, ez összegzet az orsz. bizottság megszavazta; ezenkívül megszavazott 640 forintot a főbb kiállítási épületeknek villamos órák kiállítására. Végül a kiállítási terület körüli leendő elátására. Végül a kiállítási terület körüli leendő elátására. Végül a kiállítási terület körüli leendő elátására.

ezenkívül állatok esetleges vásárlása céljából Kozma Ferencz min. tanácsos, végül Lederer Sándor és Rosenberg Miksa mint a sorsjátéki vállalkozók képviselői.

Geologiai fölvételek Magyarországon. A földtani intézet tisztviselői júniustól szeptember végeig folytatják az ország földtani megvizsgálását és térképezését. Az erdélyi határhegység és a délmagyarországi hegység képezi most a működés helyét.

Dr. Hoffmann Károly főgeológus Szatmár- és Szolnok-Dobokamegye határos részein folytatja felvételeit, Matyasorszky Jakab osztálygeológus Biharmegye területén és innen áttér a Sebes-Körös jobb partján elterülő vidékre; Loeyz Lajos osztálygeológus Arad-, Temes és részben Krassó-Szörénymegye területén. Dr. Pethő Gyula részletesen térképezi ama felelő kréta-lepkodásokat, a melyek Radna-Lippától kelet felé tartva Olyvos és Konop környékén bakkannak ki s egyszersmind e kréta-retegek gazdag faunájából ezáltal nagyobb mérvben gyűjt kövületeket. Dr. Koch Antal, kolozsvári egyetemi tanár, mint külön megbízott Kolozs- és Torda-Aranysmegye területén folytatja tavalyi működését, bevégző Báni-Hunyad vidéke térképezését, Telegdi Roth Lajos főgeológus Krassó-Szörénymegye területén, Halaváts Gyula osztálygeológus Torontál-, Temes- és Krassó-Szörénymegyeiben. Dr. Schafarik Ferencz segédgeológus gyűjtesekkel foglalkozik, és Mehádia vidéke fölvételét fogja megkezdeni. Gezell Sándor bányafőgeológus Homtmege területén, Selmezbányai vidékén folytatja felvételeit. Böckh János, a földtanintézet igazgatója, a szükséghez és a körülményekhez képest fel fogja keresni működő tagokat, hogy tájékozódást szerezzen a munkálatok folyamáról s egyszersmind tervekkel a felvételek jövő évi folytatását illetőleg. Krassó-Szörénymegyeiben maga is folytatja geologiai felvételeit.

Az országos dalünnepben, mely augusztusban Miskolcon lesz, nyolcezszáz működő dalnok vesz részt. A díszelökséget bíró Vá Béla főispán fogadta el. A minta-dalegylet pályadíját a dalárszövetség maga fogja kitűzni.

Az írók és művészek társaságának nyári kirándulása. A jövő hó elején az írók és művészek társasága Munkácsra, Máramarosba, és az alföldre rendez kirándulást, Munkács és M.-Sziget hatósága hivatalosan hívta meg a társaságot a látogatásra. A részvételi díj az utazásra 20 frt.

Július 8-án reggel 7/8 órakor külön vonaton indulnak el a magyar állami vaspályán. Miskolcon lesz a villás reggeli, Sárospatakon ebéd és pihenés, Munkácsra esti 3 órakor érkeznek s ismerkedési estélyben vesznek részt. Jul. 9-én közzgyűlés a munkácsi állandó színház létesítés tárgyában. Diszbej. Délután a munkácsi vár meglektintése. Este művészi előadás a színház alapja javára, a nemzeti színház drámái és operai tagjai által. Június 10-én kirándulás a hársfa-szolycai fürdőbe. Június 11-én reggel indulás külön vonattal Beregszászra, hova 9 órakor érkeznek s dében folytatják az utat M.-Szigetre, hogy esti 6 órakor ott legyenek. Este ott művészi előadás jótékony czélra. Jul. 12. Kirándulás, este táncszünet. Jul. 13. reggel 7-ko indulás külön vonattal. Megérkezés Szatmárnémeti 1/2 10-ko. Kőlcsey szobrának megkoszoruzása alkalmával ünnepély, este művészi előadás jótékony czélra. Jul. 14 reggel indulás, külön vonattal; megérkezés 9-ko Regy-Károlyba. Matiné jótékony czélra. Délután továbbutazás. Megérkezés Debreczenbe este 7-ko. Ismerkedési estély. Jul. 15-én a Csokonai-szobor megkoszoruzása. Este művészi előadás jótékony czélra. Jul. 16. a város meglektintése, kirándulás a nagy erdőbe. Jul. 17-án kirándulás a Hortobágyra. Visszatérés a nagy erdőbe. Kezde 14 napi érvényvel bír. Vissza lehet jönni akár Szolnok, akár Miskolcz felé bármely vonattal. — Az utazás kétszer szakítható meg. A művészi előadások a budapesti nemzeti színház drámái és operai tagjainak közreműködésével. Paulay Ede, a nemzeti színház igazgatója, mint a társaság elnöke rendezi.

A patti eselött honvédek emlékköve. Nyíramegyében, Patta község tő ajku, de magyar szívi lakossága kezdeményezte, hogy az 1849-ik év június havában a patti erdőben vívott ütközetkor esellett 140 honvéd nyughelyét emlékkő jelölje. Az emléket 1872-ben fel is állították. A márványlapot azonban az idő elporlasztotta. De Nyíramegye hazafias közönsége a járási főbíró felhívására adakozott egy új emléktábla költségére. Az új tábla elkészült és június hó 22-én ünnepélyes szertartással helyezték el Pattán a névtelen hősök emlékoszlopára.

Szündei orvosi tanfolyamok rendeznek az idén is, szeptemberben orvosi egyetemünk tanárai. A tanfolyam czélja a gyakorló orvosokkal megismereteni az egyes tudományozaknak gyógygyakorlati jelentőségével bíró újabb kérdéseit, műfajlásait, gyógyymódoikat, különös gondot fordítva arra, hogy a hallgatók mindezekről ne csak közvetlen tudomást szerezhessenek, hanem azok alkalmazásába és ki-

vitelébe magukat kellőben be is gyakorolhassanak. A tanfolyam szeptember 3-án kezdődik és szeptember 16-ikáig tart. A résztvenni kívánók f. é. augusztus 26-ig jelentkezhetnek a tanfolyamot rendező bizottság titkárnál (dr. Müller Kálmán, váci-utca 25. sz.), a ki bővebb fölvilágosítással is szolgál.

A Niagara hősége. Így nevezi magát egy ügyes kötéláncosnő, Spelterini Marie kisasszony, ki a mult héten háromszor produkálta magát az állatkertben. Mióta Blondin átment a Niagara fölött kifeszített kótélen, a kótélpálya a Niagaráról indul továbbí útjára, és Spelterini kisasszony is el hozta magával a bizonyítványokat és fényképeket, hogy a széduletes utat szerencsésen megtette. Biztosan végzi mutatványait. Egyszer lábára kötött kosarakkal mérte át a kótélpályát, majd asztallal és székekkel vitt véghez a szédítő magasban meglepő mutatványokat; még meglepőbb volt, mikor hátrafelé futva ment át a kótélen. Ez oly mutatvány, mely nemcsak néhez, hanem csinos, szabályos mozdulatokkal is volt végrehajtva. Egy mitrailéuszt, targonczára téve, szintén végig vitt a kótélen a spanyol művésznő, és elsütötte.

A kolera Franciaországban. Az európai kikötőkben vesztézárt emeltek a tonloni kikötőből jövő hajókra. Tonlon, mely már-már elvesztette nevezettségét, mióta a gályarakok bagnoja megszünt, most ismét legjobban emlegetett város egész Európának, mióta a kolera kitört benne már több napon mutatkozott ott halálos kimeneteli kolera-esetek, de elitkolta a hatóság, s csak e hó 22-én, mikor feltűnt halálzosok fordultak elő, lett nyilvánosra a vész. Akkor aztán a tisztaságról nem igen híres francia városból valósgos kivándorlás indult meg, s vagy 12,000 lakos azonnal elmenekült. Az a meggződés, hogy a ragályt a kínai hajók hozták magokkal, az orvosok azonban határozottan azt mondják, hogy nem áziai cholera tört ki, mert az már nagyobb pusztítást tett volna, hanem szörványos jellegű cholera (cholera nostras). A járvány nem terjed. Naponként csak néhány áldozata van, s mivel most erősen fölléptek elfojtására, remélni lehet, hogy a járvány nem is juthat tovább. Minden államban megtörténtek az óvintézkedések.

Előfizetési föltételeink

a «Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok» 1884. július—decemberi folyamára.

Lapunk az ut. előfizetőit, kiknek előfizetése június hó végével lejárt, fölkerjük az előzetes mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Félre (július—december)

A Vasárnapi Ujság ————— 4 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság s «Világkrónikát» együtt 5 . . .
A Vasárnapi Ujság s Politkai Ujdonságok — 6 . . .
A Vasárnapi Ujság s Politkai Ujdonságok s «Világkrónikát» együtt ————— 7 . . .

Negyedévre (július—szeptember)

A Vasárnapi Ujság ————— 2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság s «Világkrónikát» együtt 2 . 50 .
A Vasárnapi Ujság s Politkai Ujdonságok — 3 . . .
A Vasárnapi Ujság s Politkai Ujdonságok s «Világkrónikát» együtt ————— 3 . 50 .

A «Politkai Ujdonságok» újabbban «Magyar Gazda» czim alatt két hetenként megjelenő gazdasági képes lappal van bővítve.

A «Világkrónika», mióta bővített terjedelemben jelen meg, eddigi közleményei mellett állandóan nagyobb elbeszéléseket és regényeket is nyújt olvasóinak. Így Verne Gyula kitünő francia írónak már három érdekesített új regényét közölte minden számban egy-egy képpel s egy ily új regényt közöl jelenleg is. — A Világkrónikácazen felül, mint hetilapjaink közleményeinek kiégészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdekű eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven írt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be; közöl tájékoztató cikkeket, utirajzokat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelentéseket, s hazai és külföldi közérdeki mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, úgy szintén mulattató aprók közleményeket, s közhaza tudvalókat, stb.

A «Világkrónikát» a «Politkai Ujdonságok» előfizetői félre 1 frt., negyedévre 50 kr. pótlój beküldése mellett még folyvást megrendelhetik.

T. előfizetőinket fölkerjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél czimazalagjuktól egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamációt és egyéb a székelvársé vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

A „Jogtudományi Közlöny” június 27-iki (26-iki) száma a következő tartalommal jelent meg:

A mentelmi jog. Dr. Kuncz Ignác poszonyi jogakadémiai tanártól. — Az új orosz büntető-törvényjavaslat. Dr. Wlassics Gyula kir. alügyésztől. — A jogügyletekről. Dr. Kábeló Ferenc brassói ügyvédől. — Jogirodalom: Korbuly: Magyarország Kézjoga. Dr. Fésüs György által újra átdolgozott kiadás. Dr. Nagy Ernő nagyváradi jogakadémiai tanártól. — Törvénykezési Szemle: Bemutatóra szóló életbiztosítási kötvény. Hlatky Endre nagyváradi ügyvédől. — A megtámadási jogról. Buchwald László szabadkai ügyvédől. — A fegyelmi bíráskodás köréből. — Nyilatkozás. Ferenczy Sándor vádli ügyvédől. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségű határozatai. — A magyar kir. pénzügyi közigazgatási bírósági döntvények. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

HALÁLOZÁSOK.

Szarvaskendi SIBRIK ANTAL, honvédezedes elhunyt Budapesten e hó 23-án 55 éves korában. A derek katona és köztisztviselőtlen élt férfiu vezetes baleset áldozata lett. E hó 19-én Vácra, Peitler püspök jubileumára utazván, egyik állomáson, midőn föl akart szállani a vasuti kocsiába, ennek lépcsője leszakadt alatta, ő a már megindult vonat alá esett s a kerekék összetörték lábát. Ballábán műtétet vittek véghez: az operáció azonban nem sikerült, a seb gyuladása ment át és az életerős férfiu életét kioltotta. Sibrik Antal a főváros ismert egyéniségei közé tartozott és a társadalmi mozgalmakban tevékeny részt vett. A szabadságharcot mint honvéd küzdött végig, azután besorozták az osztrák hadseregbe. Az új honvédség kötelekébe mindjárt az intézmény felállítására belépett s igen pontos katona volt. Hosszu ideig Vácson állomásozott, a hol különböző új katonai gépek és eszközök felállításán fáradozott. Osrégi, nagy kiterjedésű családból származott s Deák Ferencnek is rokona volt. — Temetése diszszel és mély részvét közt ment végbe. Özvegvet és két kis árvaát hagyott maga után.

SZOLTSÁNYI FERENCZ, a fővárosi tanári kar egyik kiváló képzettségű fiatalabb tagja, elhunyt 37 éves korában. A ferenczvárosi polgári iskolában működött nagy buzgósággal és szakértelemmel. Irodalmi téren is tevékenységet fejtett ki a tanügyi érdekekben: a társadalmi életben szintén nagyra becsülték. Hosszas szenvedés ragadta ki működési köréből, hol tizenhárom évet töltött és családjából, hol özvegye és két kis árvaát siratja.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: NEMESKAY ISTVÁN, Sámsonról címzett szent-benedeki prépost, és a nagy-szombati társas képtalan nagyprépostja, az esztergomi egyházmegye legöregebb papja, 92 éves korában, Nagy-Szombaton. — LUKÁCS EMANUEL MÁRTON nyug. aranyismés kath. plébános, 91 éves korában, M.-Kovácsbányán. — HOLNER JÓZSEF, pákozdi nyug. kath. plébános, 70 éves korában, Székeshelyen. — BALOGH ALFRED, az irgalmas, rend pápai társaságának főnöke és szerzetének kormánytanácsosa, 51 éves korában, Pápán. — SZABÓ LAJOS, abauj-tornamegyei léhí r. kath. lelkész, 39 éves korában. — MOSON GRÓF, Szatmármegyei tisztifőjegyző. 68 éves korában, Nagy-Károlyban. — MÉSZÖLY RUDOLF, nyug. postamegyei udvari kapitány, aki Pestmegyei szolgálatában negyven évet töltött s kinek holttestét Dabasa szállították. — CZAPKAI JÁNOS, szép tehetségű zeneiskolai tanár, Szegeden, 42 éves korában. — EGES MIKLÓS, ügyvéd és volt polgármester. Közegen, 72 éves korában. — CZEISZ ISTVÁN, földbírtokos, 39 éves korában, Szabadkán. — JAKABHÁZY ZSIGMOND, siményfalvi birtokos, a korondi fürdő tulajdonosa. — TAKÁCS BÉLA, az esztergomi képtalan személynéki úrnak gazdatisztja, 44 éves korában. — CSIBAHÁZY KORNÉL, nyug. őrnagy Pécsen; ugyanott LUTZ LAJOS, nyug. utászhadnagy. — PLICHTA SAMUEL, dr. Plichta losoncai orvos köztisztviselőtlen élt édes atya, Rimaszombaton. — STAGEL-SCHMIDT PÁL, tisztelt kereskedő, Nagy-Becskereken. — DOMOKOS IMRE, 56 éves korában, Csik-Szépvizen. — HEIM LIPÓT, temesvári polgár. — KRAUSZ JÓZSEF, 68 éves korában, Seregélyesen. — SZONDY BÉLA, poszonyi ügyvéd, ki négy év óta szenvedett elmebajban. — IJF. HUZLY KÁROLY, a Debreczenben köztisztviselőtlen elő Huzly Károly prépost unokanővese. — SCHWARCZ JÓZSEF, budapesti volt nagykereskedő, 75 éves korában. — NAGY IONKAZ, fővárosi adóbiztos, 50 éves korában. — KOVÁCS KÁROLY, lelkész, 58 éves korában, Alsó-Csernomban. — VOGL MÁRTON, segédlelkész, jeles képzettségű fiatal pap, Tolnában. — MOHAUT MIHÁLY, Torontálmegyei közigazgatói egyeletének elnöke, a magyarosodás és művelődés derék előmozdítója, 53 éves korában. — ISTVÁN JÓZSEF, kit Aldoboly egész környéke ismert mint ezermestert: mint asztalos megtanult zongorist, orgonát készíteni s ő volt az egész környék őrsze.

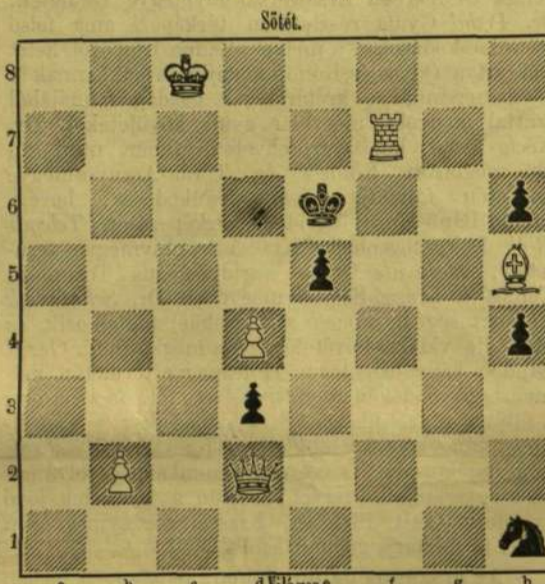
ÖZV. MÁRKOS MIHÁLYNÉ, szül. Kertész Julia, Markos Mihály kanonok és Markos György kir. tanácsos édes anyja, a régi magyar nők egyik tiszteltettnéjé matronája, 88 éves korában, Ungvárt. —

ÖZV. AGÁCSY GRÖGYNÉ szül. Németh Anna, 83 éves korában, Szegeden. — HERENDI JÓZSEFNÉ, a „Szolnoki Híradó” szerkesztőjének neje, Baranya-Magócsón, hová bátyja lakodalmára utazott, 32 éves korában. — ÖZV. MURAKÖZY LISZLÓNÉ szül. Szepessy Borbála, 66 éves korában a borsodmegyei Heő-Csabán. — SALAFI KÁROLYNÉ szül. Gyúrfás Mária, Sepsiszentgyörgyön.

SAKKJÁTÉK.

1280. sz. feladvány. Schindler F.-től.

A British Chess Magazine legújabb feladványtornájában máso tik újat nyert.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1275. sz. feladvány megfejtése.

Schwede K.-től.

Megejtés.

Világos. Sötét.

1. e3-e4 --- Ke5-e4: (a)
2. Vb6-e3 + --- Ke4-e3:
3. Bc7-e7 matt.

1. --- g5-h4: (b)
2. Bc7-e7 + --- Ke5-f6
3. Fe1-b4 matt.

1. --- Hb3-c5
2. Vb6-d6 + --- Ke5-d6:
3. Fe1-g3 matt.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H., Andorfi S. és Kovács J. és Erkel-sakk-társaság nevében: E. K. A pesti sakk-kör.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

P. M. A Duna partján igen olyanforma most is mint előbb volt. Ha lehet, sort keritünk rá. A dalok közt a „Visszajövők” kezdett a legesinosabb.

Értekezés könyve. A mutatónyelvből itélve még nagyon is korai volna egész fizettel lépni a nyilvánosság elé. A tehetőség meglátásai mindenik darabon, de egy sincs között jól kidolgozva. Pl. a „Még emlékszem” kezdett a legikerültebb mindannyi közt a forma azon hibájában szenved, hogy öt sorból csak kettő rimelvény, a harmadik s negyedik sornak (ily vers-szoknánál szokásos) rimelzése elmarad, s az egész stófa hangtalanul válik. Egy (a 2-dik) versszakban esetleg rim akadt e helyre s nézze csak mennyivel hangzatosabb. A „költőzik a daru-fecské” kezdett románias-kép is elég csinos, de nem új, ez a helyzet, éppen így, sokszor volt már festve, sokak által. Szóval: nincsenek még megörve a közlésre.

Hajóm. Csinos; rövidese, tömött kidolgozása is előnyére szolgál, közölni fogjuk.

Nem közölhetők. Közdelem (Merre megyek...) Ha a remény. — Dalok. Egy kaczerhoz. Tavasszal. Csüdes éjjel. — Ott a folyó mentén.

Tartalom.

Szöveg: Wesselényi Miklós arcképe 1848-ból. — Jéffe leánya. Káltemény. *Santha Károlytól.* — Az irás. Káltemény. *Lipsey Ádámól.* — Egy véres lap a választások történetéből. *Várnai B. Sándortól.* — Abszesszini képek. — Utjegyzetek a szomszéd kelet-ről. Vissza Szmirnába. A Hermus völgye és Magnúzia. Befejezés. *Ira: De Gerardo Attila.* — A főrendiház ülésterme 1848-ban. — Egyveleg. — Köhölom vára. — A magyar opera múltjából. — Szállítható házak Amerikában. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti napár.

Képek: B. Wesselényi Miklós 1848-ban. — Abszesszini képek: 1. Tódor, volt abszesszini király s az angol misszionárius. 2. Tódor király halála. 3. II. János király palotája Adovában. 4. II. János, abszesszini király. 5. II. János király trónusán. 6. Adova, a főváros. 7. A korona. 8. Ali. 9. Mohamed. 10. A Salamand-rendjel. — Az 1848-iki országgyűlés felsőházának ülésterme a nemzeti múzeumban. Egykoru metszet után. — Köhölom vára. — Házzállítás Amerikában.

HETI NAPTÁR. Junius hó.

Nap	Katolikus és protestáns	Görög-Orosz	Israeleli
29 V E 4 P. és P. ap. E 3 P. és P. ap.	17 63 Manó. Sz. 6		
30 B Pál emlékezete	Pál emlékezete 18 Leoncz 7		
1 K Theodorik	Tihold 19 Judás apos. 8		
2 S Sárlos B. Assz. Sárlos B. Assz.	20 Method pír. 9		
3 C Eulóg, Soma	Soma, Prokóp 21 Julian vt. 10		
4 P Udárik pk. † Udárik pk.	22 Öszeb vt. 11		
5 S Vilmos	Sarolta, Dóme 23 Agripina vt. 12 Sza. Se.		

Holdfázisai: ☾ Holdtátele S-án 9 óra 26 pk. reggel.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Színes és fekete selyem Grenadines, méterje 95 kr., egész frt 8.70 (10 különb. minős.) szállítatnak egyes dítonyokra valamint egész végben bérmentesen a háza Henneberg G. (kir. udv. szállító) selyemgyári raktára által, Zürichben. Minták postafordultával. Levéldij a Svájcba 10 kr.

KÖSZVÉNYESEKNEK.

Kwizda Ferencz János, es. k. udv. szállító és kerületi gyógyszerész urnak, Kornenburgban.

Az ön köszvényfolyadékának használata folytán nóm elviselhetetlen csuszos fájdalomtól rövid idő alatt teljesen megszabadult.

Midőn készítményének ezen bálumatos gerjesztő hatásáért legbensőbb köszönetet mondanék, nem mulaszthatom el egyttal, hogy e kitűnő szerre minden hasonló bajban szenvedőket a legsürgetőbben ne figyelmeztessen.

Borova, 1883 ápril 23. Teljes tisztelettel Susak János.

Kapható minden gyógyszerertárban. Fő letét: Kwizda Ferencz János, es. k. udv. szállító kerületi gyógyszerertára, Kornenburgban.

Szíves figyelembe vételül. E készítmény vételénél kérjük a t. közönséget mindig „Kwizda köszvényfolyadékát” kérni s arra ügyelni, hogy minden palaczk, valamint a carton is a mellékelt védjeggyel legyen ellátva.

Az olvasónökhöz, kik bizonyára azon természet óhajjással bírnak, hogy sokáig csinosak és fiatalok maradjanak, legyen e néhány jóakaratu szó intézve. Mindegyikük tudja, miszerint a szépség vonzerővel bír, s annak megtartása minden intelligens hölgynek komoly feladatát képezi. Hány szer lesz e czézből a lapokban földicsérve, s mégis mily kevés mutatkozik arra alkalmasnak?! Igen figyelemre méltónak látszik azonban előttünk a nemrég elhalt, s tudvalevőleg a modern Babel egyik első szépségének tartott Chaulnes hercegnőnek egy ismeretes párisi szalonlapon közzétett emlékiratából egy passzus, mely hü fordításban a következőleg hangzik: „... Folyton az után kutattak, milyen szappant használjak pipéremhez, mint a melylyel arcbőröm örök ifju szinét és kezeim bársonyszerü puhaságát fen tudom tartani. Illatszereim megválasztása, melyek a környező levegőt oly kellemesen betöltötték, általános csodálkozást keltett a társaságban. Valóban csak önző hajlammak s meghoesható hiúságnak mondható, hogy e titkokat magamban tartám, s a hölgyek gyakran toladó kívánságának ellent tudtam állani. Legyen tehát az érdem e helyen elismerve. A Royal-Thridace szappan s a velontin-ek (puhitók) hasonló összeállításból, valamint a perza orgonavirág szerelmel lehelő illata, pipéremhez nélkülözhetetlen fűszerek gyantát szolgáltat. A Violet régi párisi cézgett, mely ez illatszereket készíti, csak évek előtt Grammont hercegnő ajánlta. Hosszabb utazásaim alatt azonban gyakran megtörtént rajtam, hogy arczom szeplős, pörsevényes lett, hidegebb vidékeken pedig durva bőrt vagy kiütéseket kapott. Ilyen esetekben, és minden törekvés után, hogy arczomról a foltokat eltávolítsam, a Candès-féle tejet, vízzel hígítva, használtam, Candès is társa párisi cézgettől, mely szépióviz gyanánt valódi csodákat művel.”

A hit jutalma.

„Budapest. Tekintetes ur! Körölből egy hónapja, hogy megkezdtem a Brandt-féle svájci labdacsek használatát, azon hitben, hogy végre fölaltáltam az engemet gyötrő székrekedések arkánusát. E hitemet a legfőnyesebb eredmény igazolta is, mert azok használata egészésemet teljesen helyreállította. Nem mellözhetem, hogy önmek e szererék legmélyebb hála-mat ki ne fejezzem. Tisztelője: Pottere J. nyugalmazott honvédezedes, Nemzeti szálloda. (Brandt Richard gyógyszerész urnak Zürichben. Svájc.)”

A Brandt R.-féle svájci labdacsek, mivel a vért tisztítják, a legfőbb krónikus betegségekben a legjobb sikerrel használhatók.

E mindnyájunk által nagybecsült szerert illetőleg szükséges arra ügyelnünk, hogy használatra a valódi labdacsekot szerezzük meg. Minden doboz czimlapján kell, hogy Brandt Richard névalírásán, s a svájci fehér kereszt vörös mezőben megjelenjen. Egy doboz ára a gyógyszerertárban 70 krajczár.

Egy hatszor használt petitors, vagy annak helye egyzeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetémenyeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelk A. Stubenbastei 2.

FEHÉR MIKLÓS 1636
vezérügnöke a magyar államvasutak gépgyárának

BUDAPEST, ÜLLŐI UT 25. SZ. „KÖZTELEK”

Melegen ajánlom a kisebb s közép-birtokosság igényeinek megfelelő könnyen szállítható nagy munkaképességű 2-2 1/2-3-3 1/2-4 lóerejű gőzmozgony s amerikai rendszerű szeges dobu egy és kettős tisztító szerkezettel, kalászolóval ellátott gőzcséplőgépeket. — Valamint 4-6 lóerejű Hornsby-féle szines rendszerű kettős tisztító szerkezetű és választó hengerrel ellátott gőzcséplőgépeket. — Felhívom a figyelmet eredeti amerikai hickori diófalból készült széna-gyűjtőimre, Hornsby-féle kaszálóimra, arató gépeimre.

Képes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentesen küldetnek meg.

Már július 1-én lesz húzása a

magy. vörös kereszt bécsi sorsjegyeknek, Főnyeremény 500000 frt. Ezenkint 4 húzás.

Eredeti sorsjegyek pontosan a napi árnyalag szerint! Igérvények csak 1 frt és bélyeg.

és kettős tisztító szerkezetű és választó hengerrel ellátott gőzcséplőgépeket, és csak 10 frt darabonként bécsi sorsjegyeknél) nálam letétben maradnak s a vevő e csekély lefizetéssel már a legközelebbi húzásnál minden nyereményre egyedül játszik, miután a sorsjegy az ő kizárólagos tulajdonát képezi. 1658

LÓRY J.
bankháza, Budapestben, Hatvani-utca 17. sz.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára **Szelinszki György** császár királyi egyetemi könyvtáránál Bécsben I. Stefansplatz Nr. 6.

PULSZKY FERENCZ ÉLETEM ÉS KOROM.

SZERZŐ FÉNYNYOMATU ARCZKÉPÉVEL.

KÉT KÖTET. MÁSODIK KIADÁS. Ára füzve 5 frt.

ELSŐ KÖTET TARTALMA:

A forradalom előtt: Bevezetés. — Gyermekek, iskolai évek (1814—1832). Olaszországi út (1833). — Jurátusi korom (1834—1835). Sáros vármegye és külföld (1835—1836). — Megyei élet. Követválasztás (1837—1839). — Országgyűlés (1839—1840). — A büntető törvénykönyv-javaslat szerkesztése (1840—1843). — Az 1843—1844-iki országgyűlés. — Údvarlás és házasság. — Házi élet és a forradalom előjelei (1846—1847).

A forradalom alatt: Bevezetés. — Az 1847-iki országgyűlés (novembertől február végéig). — A forradalom Bécsben s Pesten (február 24-dikétől márczius 20-dikáig). — A közszendbizottság (márczius 16-dikától április 13-dikáig). — Pesti és bécsi viszonyok (április közepétől június végéig). — A reactó nyiltabb fellépte (júliustól szeptemberig). — A forradalom kezdete (szeptember). — A bécsi forradalom (október). — A schwechati csata. — Kiküldetéseim külföldre (december vége — január kezdete). — Páris (január közepétől márczius kezdetéig). — London (márcziustól októberig). — A catastropha (augusztustól októberig). — Gróf Teleki László levelei (áprilistól szeptemberig). — Gróf Batthyányi Kázmér hivatalos levelei (május 14-dikétől július 14-dikéig).

MÁSODIK KÖTET TARTALMA:

Számkivetés alatt Amerikában és Angolországban: Előszó. — Bevezetés. — Az emigráció. — Kossuth Kiutahíában. — A bellebezés vége, Kossuth Angolországban. — Kossuth Amerikában. — Körút Amerikában. — Angolország s Amerika. — Angol barátaink. — Angol szokások és sajtások. — Az olasz háború. — Levelezés Deakkal. — A magyar képzők és ragoka szanszkrit nyelvészeti rendszer világában.

Számkivetés alatt Olaszországban: Bevezetés. — Olaszország állapota 1860-ban. — Meghasonlítás köztem s Kossuth közt. — Összeütkezésem Kossuthal. — Olasz és magyar viszonyok. — Levelek a számkivetésből báró Kemény Zsigmondhoz. — Aspron onto. — Mazzini. — Az olasz egység alkotói. — Turin és Florenz. — Az idegnek Florenzben. — Múgyjtemények, mútárusok, művészek. — A porosz háború. — H. zajóttam. — Függelék: Levelek a „Daily News”-hoz 1862. augusztusban s szeptemberben.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent:

UJ TELJES MAGYAR-NÉMET NÉMET-MAGYAR SZÓTÁR

IRTA
Dr. BALLAGI MÓR

ÖTÖDIK KIADÁS. KÉT RÉSZ.

Első, német-magyar rész füzve 7 frt, félbörkötésben 8 frt.
Második, magyar-német rész füzve 5 frt, félbörkötésben 6 frt.

TÁJÉKOZTATÓ.

Ballagi magyar és német szótára évtizedek óta közkézen forogván, a közönség könnyen megítélheti, mit várhat e szótárnak első négy kiadása után nem kevesebb mint tíz év múlva eszközölt új kiadásától.

Hogy a szerző gyűjtőszorgalma e téren folytatott hosszas működése alatt nem csökkent, mindennél világosabban bizonyítja az a tény, hogy a német-magyar rész ezen ötödik új kiadása az előbbivel összehasonlítva 25,000 cikkel szaporodott és — a mire különösen felhívjuk a figyelmet — a helyszövegek legújabb beosztás szerint az illető megkönyvek megjelölésével a legteljesebben fel vannak tüntetve.

A nyelvtan és a teemes gazdagodásával karöltve járt a földolgozásra fordított gond, mely az egyes kifejezések különböző jelentéseinek egymásból folyó értelmezéseiben, az értelemi árnyalatok pontosabb jelölésében és a két nyelv sajátos szólamainak kiemelésében mutatkozik.

Mig a német sajtásokokat többnyire törlészetten magyar kifejezésekkel tolmácsolják, viszont a magyar szólamokat lehetőleg ugyanannyit mondó németes kitételek fejezik ki.

Két nyelv szókincsének ily czézből történő összehasonlása minden körülmények közt nem csekély munka, de óriási nehézségekkel jár, midőn — mint jelen esetben — egy tudományos fejlődése első stadiumában levő nyelv aránylag szegény szókészletét egy, az emberi ismeretek összes ágaira régóta használt, teljesen kifejlett, megállapodott szólamu nyelvvél kell összemérnünk, és az ez oldalon jelentkező bőség amannak elmaradottságát minden lépten-nyomon érezteti.

Ily viszonyok között természetesen a kevésbé fejlett nyelv, hogy az előbbal-dobtabbat utólrhessa, sok kétes értékű szóanyagot kénytelen felhasználni és semmi sem volna igazságtalanabb, mint ha e kényserhelyzet szülő-kisérletek nem mindig találó voltát a szótárirónak rónák fel bűnül.

A nyelvtudomány kérdésebe teheti, hogy oly új képzésű szók használata, mint amla, szilárd, lery stb. jogos-e vagy nem, de a szótárirón minden bizonynyal rosszul felelt meg feladatának, ha azt, amit az élet felkarolt, ami általánosan és irodalomban közkéltetvé vált, még ha nyelvészeti egésszel igazolható nem volna is, művéből kirekesztendő.

Eredeti gyári védjeggyel ellátott
befőttes hólyagpapiros

különösen alkalmas befőttes üvegek bekötésére, mint számos év óta, ez időnyre is legutányosabb gyári áron kapható

POSNER KÁROLY LAJOS
papír- és íróeszköz cs. kir. udvari szállítónál. 1637

Varrógépek,
a Wheeler & Wilson Mfg. Co.
1872 New-Yorkból
cs. k. udvari szállítóktól, csakis

Otto Herman-nál
(OHM C. O. UTÓDA)
Budapest, V. József-tér 5.
Különösen ajánlatnak az egyenes tűvel ellátott új horog-(Greifer)-varrógépek háromféle kivitelben, eszalók és iparosok részére; mint a jelenkorak legjobb varrógépei, a párisi vilákiállításán a legnagyobb díjak „Grand prix” egyikével lettek kitüntetve.

Margitszigeti gyógyfürdő
Budapest főváros közvetlen közelében. 9534

Méh és hüvelybántalmak. — A hérviz belsőleg eredményesen használható: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. — A szigeten van gyógyszertár, ellátva mindenemű ásványvízzel. Rendelő orvos: **Dr. Verzár.** Bérletköltség a fürdő-használatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő-használatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek. A fővárossal óránkint ketszer közlekedés. 1542

A fürdő-idény május 1-én nyitott meg.
A lakások megrendelése a szigeten a felügyelőségi irodában.

A Margitszigeti felügyelőség Budapestén.

EREDETI KELETI RÓZSATEJ
(Original orientalische Rosenmilch)

A bőrnek rögtön, nem pedig hosszabb használat után, gyönyörű, vakillanó fehér, lágy, ide színezetű, és, mint ez nemmi egyéb szer által el nem érhető; a májfoltokat, szőpöt, pörpenseket, bőrtájkát, ráncokat, vörösséget, napegést, s a bőr mindn kivirágzását, valamint minden sárga vagy barna bőrszínét azonnal eltávolít, s egyformán alkalmas minden testre 1 frt.

Balsamina - szappan hozzá, á 30 krajczár. 18

TANNINGENE.
Egyetlen legjobb, ólommentes, jótállás mellett ártalmatlan, azonnal hatással bíró hajfestő szer minden színű hajra, különösen pedig sűrűre és fehér hajra (szakáll és szemöldökre is), melyek egyszeri használat mellett is ugyanazon hibátlan, fényes, tetszés szerinti szőke, barna vagy fekete fiatalos természetű színt vissza nyerik, melylyel megszűntek a hajszálak, és melylyel sem szappannal mosás, sem gőzfürdő el nem nyérhető. Épen így k minden alkalmas e hajfestő szer vörös és kedvezőtlen színű haj festésére, melyeknek ezáltal minden tetszés szerinti szőp, természetes színt kell nyerniük; á 2 frt 50 kr.

DICKENS KÁROLY REGÉNYEI.

Pusztaház. Az angol eredetiből fordította **Dr. Récsi Emil.** Második kiadás. Öt kötet fűzve 2 frt 50

Nehéz idők. Az angol eredetiből fordította **Dr. Récsi Emil.** Második kiadás. Két kötet. Fűzve 1 frt

Dombey és fia. Fordította **Bús Vitéz.** Öt kötet. Fűzve 5 frt

Copperfield Dávid személyes élettörténete, kalandjai, tapasztalatai és észrevételei, melyeket s miképen sem szánt a nyilvánosság elé. Angolból fordította **Zichy Camilla.** Öt kötet. Fűzve 5 frt

Czerny Antal J. (Russ Károly utóda)
Külföldi nyelvi kiállítás. — **Raktárak** a következő gyógyszertárakban: Budapest: **Török J.** király-utca 12; továbbá **Stupa Calvin-tér** és **Telkesy (Buda).** Komárom: **Kirchner,** a szerezzenhez. **Dobozos:** dr. **Róschnek. Miskolc:** dr. **Herr. Kassa:** **Wladislawski. Tarnopol:** **Tanczyk (Gyár).** **Szeged:** **Barcsay. Gyulafehérvár:** **Fröhlich,** valamint sok más jónévi gyógyszertárban és illatszerkereskedésben. — **Sürgősen** kérjük azonban a gyártmányokat pontosan megnevezni, ha az én, **Czerny Antal J.** nevével ellátott védjeggyel rendelkező, miután ezekkel ugyanazon név alatt leszen a kereskedésbe hozva, melyek egészen hatástalannak. — **Kimerítő** tervezeteket összes különlegességeimről kívánatos ingyen és bérmentve küldök. Névszerint határozom a következők: **saját gyártású** ezüstkörök, gyémánttűk: haj-bálsam, Eau Miraculeuse, hölgypor, Eau de Lavande, Hercegnő-víz, cocifera-spirit, szaviv, fozpor, pipere-szappan, Brillant, Cold-Cream, Glycerin-creme, fozpor, víz, Eau de Cologne, Extraits d'odeur (60 fajta), bojtorjángyökér-esszencia, aranyoske-víz, tanningen-kenőcs, pirostó, hajolajok; továbbá gyomor-likörök, malta-conserva, sütő-por, ténna-esszencia, lakk és bőrfelújító szerek, stb. stb. — **Egyenesen a gyártóhoz** írtatott, á 1 frt 100-ot kitéve, megrendelések viteldimentesen megküldöm; nagyobb megrendéseknek még eszakiért engedélyezem. (Lásd a tervezet). **Kérem** és hálásan köszönöm minden megrendelést, mintha az csak ritkán jelent meg.

Francia hajfestő-szer, (Chromat. folyékony Parisien) melylyel minden haját tetszés szerint 10 perc alatt állandóan megfesthetni fekete, barna vagy szőke. Főtulajdonságai: a szin állandó és a természetes szinét meg nem különböztethető, az alkalmazás egyszerű. — Ára 2 frt. A készületek (szőpök, feké) 50 kr. **Fraktár:** Budapest: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél, király-utca 12. szám.

FOLYÉKONY GLYCERIN-CREME

Szeptől napig ellen **májfoltok, pörpensek** ellen

A folyékony glicerín-creme sikerült egyesítése a legártatlanabb szereknek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét őntartják. Ez eltér az eddig közönségesen használt glicerín-illatszerektől, melyek a glicerinen kívül semmi nem hatályos részeket nem tartalmaznak. Ára frt 1.20.

Legfinom. glicerín-szappan glicerín és illatos növényekből, kitűnően tisztít és élénkíti a bőrt, és a finom pipere-szappan minden kívánt előnyeivel bír. Darabja 35 kr.

Párisi hölgypor (legfin. poudre de riz) a bőrnek leggyengédebb fehér színt adja, és ártatlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. — Hölgyeknél, ugy férfiaknál is borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. — Egy doboz ára 50 kr. (fehér és rózsaszínű) tollal 1 frt.

Kézmosó-por mandulla-szappan és spermacethből készült-tisztító szer. — Egy doboz ára 50 kr.

Rouge végétal arcpirosító, ára 50 kr.

Török József gyógyszerésznél, Budapest, király-utca 12. Hamisított párisi hölgypor-tól óvakodni tesék. Csak az tekintendő valódinak, melynek dobozán, valamint használati utasításán a fenti védjegy látható.

Egy egész fogor 55 forint

Egy műfog 5 forint

GRÓSZ LAJOS
a nagyérdemű közönségnek legjobban berendezett fogtechnikai műtermét ajánlja, hol is teljes jótállás mellett mindennemű

műfog és fogor, valamint **műleges szájpallás (Obturateur)** a legújabb amerikai mód szerint készítenek. Készítményeinek szoliditása mellett az általa **16 évi gyakorlati** bel- és külföldön szerelt tapasztalatok tanuskodnak.

Műterem:
Budapest, IV., Magyar-utca 1. sz. a hatvani-utca sarkán. 9508

HAZAI IPAR

Levélpapír-újdonságok jelentek meg

RIGLER JÓZSEF EDE budapesti gyártelepében.

Kaphatók a gyártelep belvárosi raktárában

kecskeméti utca 13-dik sz. a.

Kimerítő árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Gyártelep: VI. rózsa-utca 55. sugárút jobbra.

HAZAI IPAR

Levélpapír-újdonságok jelentek meg

RIGLER JÓZSEF EDE budapesti gyártelepében.

Kaphatók a gyártelep belvárosi raktárában

kecskeméti utca 13-dik sz. a.

Kimerítő árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Gyártelep: VI. rózsa-utca 55. sugárút jobbra.

Franklin-Társulat kiadásában Budapestén megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Széchenyi György cs. k. egyet. könyvtáránál Bécsben, I., Stephansplatz Nr. 6.

EGY ÉVIG MONDURBAN.
KARCOLATOK AZ EGYÉVI ÖNKÉNTYES-ÉLETBOL.

IRTA
KACZIANY GÉZA
(GYALOGHUSZÁR).

Ára fűzve 1 forint osztr. ért.

Tartalom: Ujjonozás országászerte. — Mikor engem a főorvos vizitált. — Az első nap mondurban. — Az első «abrikolás». — A «gyatra frájbeléges». — Szolgálatban. — A tanár-tiszt. — «Übunxars». — A eakkumpakk. — Baka szakácskönyv. — Cúgos cipő a cugban. — Hadgyakorlatok a király előtt. — Mozgósvéta. — Az első nap és az első éj. — A derventi kerek erdő mellett. — Az első kivégzés. — Török ur Maglajban. — Elhagyatva, egyedül. — Az utolsó vér. — «Frájter úr nyúl». — Hadi Loja. — Szerajevó. — A kis Curry. — Postafedezeten. — Karácsonyunk v bosnyák földön. — Tiszti vizsga. — Az utolsó nap mondurban. — A hadnagy úr.

27-İK SZÁM. 1884. BUDAPEST, JULIUS 6. XXXI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **egész évre 12 frt** POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt: **12 frt**

Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: **egész évre 6 frt** Kellőfél előfizetéséhez a postalg. meghatározott vitélyi is esztendő.

TÁNCSCICS MIHÁLY.
1799—1884.

VANNA te, szeretett hazánknak ifju nemzedéke, tudnál és akarnál rólam a nélkülözésben példát venni, vajha tudnál elszántan akarni! De erős az én abbeli hitem, hogy a ti tisztá kebletekben, magyar ifjak, a honszerelmé lánkol s oly dolgokat fogtok ti majd mint férfiak végezni vinni, melyeket a világ még nem látott soha!

E sorokkal végezte egyik cikkét 1868-ban az a Táncsics Mihály, ki befutotta a legnehezebb életpályák egyikét, melyet a sors embernek kimerhet s kinek földi maradványait e héten adtuk át az örök nyugalomnak.

Ritka írónak sikerült néhány rövid sorally hű képét nyújtani a saját jellemének, mint azt az idézetekben találjuk. Abban az egy pár szóban ott van az egész Táncsics Mihály.

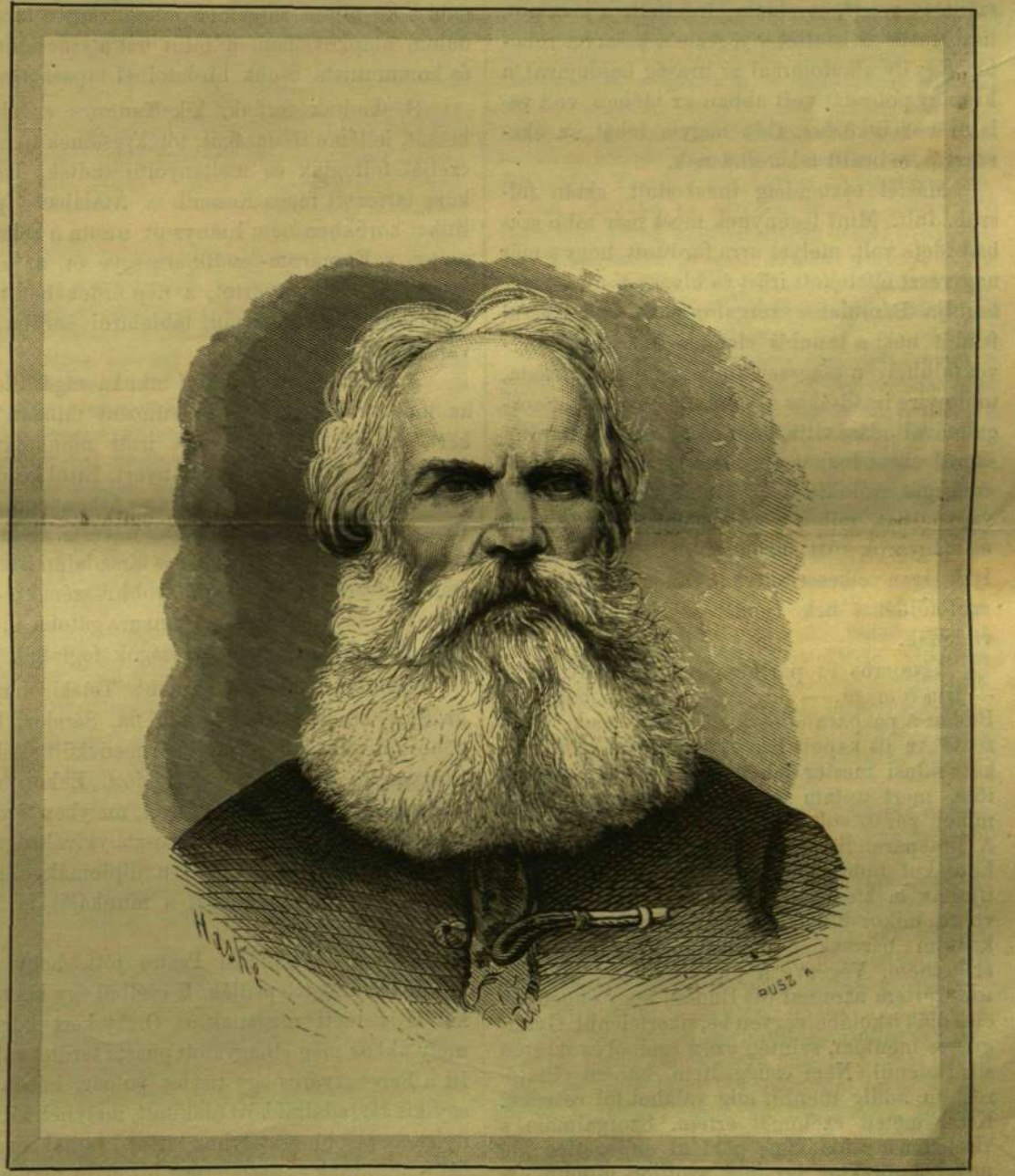
Hosszu, 85 éves élete nem volt egyéb, mint egy állandó, félbe csak rövid időközökre szakított nélkülözés, nélkülözés abból a fajtából, mely alatt a legtöbb ember összerokkad, s mely a gyengébb lelkeket többnyire öngyilkosságba kergeti. Ő túrta a nélkülözést, viselte panaszlatlan, s a hol a legtöbbünknek már a kétségbeesés állna be: ő még lelkenél mélységes nyugalomát sem engedte általa megháborítani. Éhezve, fáruva, üldözötve, bujdosolva, börtönben, annál is rosszabb rejtkehelyeken, vagy szabadon ugyan, de emberhez méltónak alig mondható lakásban, sokszor irtalmas emberek alamizsna-kenyeréből sem birva eleget, gyermekie ravatalánál, mindenütt megőrizte lelke mélységes nyugalomát. Többet szenvedett Jób-nál s nagyobb lelki erőt tanusított a megpróbáltatások közt Jób-nál.

Mert a viszontagságok közepette még tevékenységét, szellemi rugalmasságát is meg tudta tartani. S mikor testi ereje lassanként fölmondta is a szolgálatot, csodálatos lelke még akkor is parancsolni tudott a még megmaradt erőmaradékknak. A sötét rejtekben, melybe nem hatott be viláosság, sőt a mikor megvakult is, még mindig irt, nagy ákom-bákom betűket vetve a papírra, szolgálva azokat az eszméket, melyek csillagokként ragyogtak előtte a szeméire borult éjszakának. Megtépvé, összeroncsolva is egész emberre tette az a kitartó, törhetetlen, szilárd akarat, mely benne bámulatos mértékben tömörült, s mely száz ember között meg-

szolva, valamennyiből erélyes embert formálhatott volna.

Ily akaratérővel, igaza van, csodákat lehetne csinálni, a minőhöz hasonlókat a világ még nem látott soha.

De épen az, hogy ő a nemzet ifjúságában föltételezni tudta az erős akaratnak azt a mértékét, mely csak kivételképp ritka egyeseknek adatik: ez bizonyítja, Táncsics minő ábrándozó és rajongó vala. Ő ismerte önmagát, semmi lehetetlen nem látott abban, hogy más is, hogy

TÁNCSCICS MIHÁLY.